

Ľupčianske zvesti

www.slovenskalupca.sk

27. ročník

OBECNÉ NOVINY OBYVATEĽOV, RODÁKOV A PRIATEĽOV OBCE SLOVENSKÁ ĽUPČA

číslo 1 | január – marec 2025

OBEC A SPOLOČNOSŤ

Ako si zapožičať defibrilátor?

5

OBEC A SPOLOČNOSŤ

Stavebný odpad sa spoplatní

7

ZO ŽIVOTA OBYVATEĽOV

Cesta k modernej prezentácii obce

11

ŠPORT

Zlato v kixboxe

24

Dvadsať rokov bábkového divadla v Slovenskej Ľupči

SLOVENSKÁ ĽUPČA - To, že sa v Slovenskej Ľupči hrávalo ochotnícke divadlo, je všeobecne známe. Ale že sa tu už dvadsať rokov hráva bábkové marionetové divadlo, je skôr výnimočné. A predsa to rozprávkové fluidum „živých“ drevených bábok bolo cítiť v Ľupči ešte v minulom storočí niekoľkokrát do roka, a to zásluhou pána Anderleho. Práve jeho nadšenie a kumšt boli pomyslenou zápalnou šnúrou pre nadšencov tu, u nás, kde sa umeniu bábkoherectva začala venovať Miroslava Sedliaková. Zaspomínajme si spoločne s ňou na nadšenie, úspechy, tvorbu, aj hercov samotných.

„Bábkoherec Anton Anderle to mal z Banskej Bystrice „na skok“ a vždy u nás našiel oddaných a srdečných divákov. Kto raz videl

majstrovstvo jeho bábok, mal zážitok na celý život. Tie vedeli tancovať, bicyklovať, chodiť po lane, robiť všakové artistické kúsky...

Boli dokonalé. Anton Anderle s nimi precestoval svet,“ spomína Miroslava Sedliaková a pokračuje: „Možno na základe zážitkov z jeho

divadelných vystúpení vznikla myšlienka vlastného bábkového divadla. Občianske združenie *Mestečko* v roku 2004 získalo finančný príspevok v rámci grantového programu Hodina deťom na projekt „Urobme si divadlo“. A tak pár nadšencov v Dome remesiel začalo pretavovať túžbu ponúknuť deťom i dospelým niečo nadštandardne tvorivé a zároveň emocionálne obohacujúce.“

Narodili sa prvé bábky

A tak sa v rezbárskej dielni pod vedením Pavla Hadača, vtedy člena banskobystrického bábkového divadla, začali vyrábať bábky. „Technológiu výroby, dovedty neznámu, sa bolo treba naučiť... Bábkú poskladať, obliecť a oživiť.

Pokračovanie na str. 8 ►

Príhovor starostu obce

Milí spoluobčania, na úvod prvého vydania Ľupčianskych zvestí v tomto roku by som Vás chcel všetkých srdečne pozdraviť a ešte sa na chvíľu vrátiť k uplynulému roku 2024, ktorý sme prežili spoločne a ktorý zároveň prinášal mnohé výzvy. My sme sa počas roka snažili realizovať plány, ktorými sme našu obec chceli opäť posunúť vpred a zrealizovať plánované investičné zámery.

Prístupili sme k vybudovaniu I. etapy cesty Podkonická, kde by sme chceli aj v tomto roku urobiť kus práce. Začali sme s projektovaním novej Záhradnej ulice v plnohodnotnom profile a následne by sme

chceli pristúpiť k vysporiadaniu pozemkov. V rámci dobudovania územia v centrálnej zóne obce sme vybuodovali informačný systém ulíc, dotvárali sme nový dopravný priestor s novým dopravným značením v centre obce, získali sme prostriedky na rozšírenie siete kamerového systému obce a realizovali sme výstavbu odstavných plôch pre motorové vozidlá na Lichardovej ulici. V nadväznosti na realizované aktivity sme na údržbové práce zakúpili komunálny stroj na čistenie chodníkov a ciest. Nakoľko je potrebné sa v našej obci intenzívne venovať aj údržbe existujúcej zelene, som rád, že sa mi podarilo

získať prostriedky na ošetrovanie líp v centre obce, ktoré budeme realizovať v prvej polovici tohto roku.

Pravidelné ročné investovanie do majetku obce sme naplnili aj v roku 2024, keď sme realizovali ďalšiu etapu rekonštrukcie Zdravotného strediska. Zároveň sme pripravili projekt energetickej úspory Miestneho kultúrneho strediska, ktorý bude čakať na schválenie a získanie nenávratných finančných prostriedkov, nakoľko ide o vysoký stavebný náklad. Pripravujeme aj projekt nového archeologického parku Kláštorisko, ku ktorému bol už v tomto roku schválený projektový zámer. V rámci rozvojových

aktivít a budúceho vybudovania kompostoviska a nového zberného dvora sme obstarávali nové pozemky pri ČOV pre uvedený projekt.

Pokračovanie na str. 2 ►

► Pokračovanie z 1. strany

No a v závere roka sme aj búrali, a to v objekte súčasného zberného dvora budovu bývalých dielni z dôvodu havarijného stavu. Sanácia územia prinesie nové dočasné riešenie vo dvore, ktoré nám bude suplovat' prípadnú novú halu, ktorú obec potrebuje „ako sol“.

V tomto čase sa už úprimne zo srdca teším faktu, že aj projekty Bu-

dovania prvkov zelenej infraštruktúry, ktorými sme reaktivovali námestie, prebehli v poriadku. Absolvovali sme už aj kontrolu na mieste v prípade oboch projektov a s potešením konštatujem, že pozitívne. Teraz nám už ostáva cieľene nasmerovať energiu na zabezpečenie údržby a udržateľnosti územia a tešiť sa z nového rázu námestia.

V závere bilancie roku 2024 by som chcel pri tejto príležitosti úprim-

ne poďakovať všetkým ľuďom, členom našich organizácií, ale aj dobrovoľníkom, ktorí participovali na aktivitách a diani v obci. A taktiež aj podnikateľským subjektom, ktorí boli súčasťou našich aktivít.

ROK 2025 určite prinesie so sebou mnoho nových možností a výziev, preto aj obec sa bude snažiť ich využiť a uchopiť. Bude potrebné zavŕšiť a úspešne ukončiť rozbehnuté projekty, pripravovať sa na nové plánované

aktivity a verím, že mnoho nových možností sa nám naskytne aj v priebehu roka. Najbližšie roky však budú rokmi konsolidácie verejných financií, preto bude potrebné s pokorou, dôslednosťou a rozumom pristupovať k výdavkom z rozpočtu obce. Napriek tomu však verím, že aj koncom tohto roku – 2025 – budeme môcť všetci konštatovať, že bol úspešný a že sme sa opäť posunuli o krok ďalej.

S pozdravom **Roland Lamper**

Prijaté žiadosti o poslanceckú dotáciu na rok 2025

oblasť	žiadatelia	účel	pridelené v roku 2024	"VÝŠKA požadovanej dotácie na rok 2025"		"schválené na rok 2025"
				k 31.10.2024	predpoklad. celkové N žiadateľa	
ŠPORT	SB, s.r.o.	zabezpečenie a údržba ľadovej plochy	800 €	800,00 €		800,00 €
	"Stolnotenisový oddiel Slovenská Lupča"	"nákup raket, poťahov na rakety, loptičky, dopravné náklady, ceny, prenájom telocvične"	1 200 €	2 000,00 €	4 101,20 €	1 000,00 €
	"Športový klub PEPAS Slovenská Lupča"	"medzinárodné turnaje - odmeny rozhodcom, vecné ceny, fyzioterapeut, propagačné materiály, akreditácia, ubytovanie rozhodcovia..."	0 €	1 000,00 €	7 350,00 €	0,00 €
	Športový klub PEPAS	"celoročná činnosť - podpora talentovanej mládeže a organizovanie turnajov, N na rozhodcov, zdravotníkov, lopty, vecné ceny, rakety, repre trička, ubytovanie, tréneri"	4 000 €	5 000,00 €	31 090,00 €	3 700,00 €
	"Obecný futbalový klub Slovenská Lupča"	"celoročná činnosť - energie, poplatky SFZ, cestovné, športové potreby, údržba areálu, PHM, občerstvenie..."	26 000 €	29 000,00 €	44 900,00 €	25 000,00 €
	"Školský volejbalový klub Tatran Banská Bystrica, o.z. Slovenská Lupča"	"prenájom haly, odmeny rozhodcom, trénerom, doprava, materiálno-technické vybavenie"	6 000 €	10 000,00 €	142 000,00 €	6 000,00 €
	1. Florbalový klub Banská Bystrica	prenájom, cestovné náklady na súťaže	0 €	4 000,00 €	15 320,00 €	2 000,00 €
SPOLU				51 800 €		38 500,00 €

oblasť	žiadatelia	účel	pridelené v roku 2024	"VÝŠKA požadovanej dotácie na rok 2025"		"schválené na rok 2025"
				k 31.10.2024	predpoklad. celkové N žiadateľa	
KULTÚRNO-SPOLOČENSKÉ	JEEP WRANGLER Club Slovakia občianske združenie	"Dni otvorených dvorov - stredovok (Turíčný jarmok 2025) - honorár pre umelcov, technické a zvukové zabezpečenie"	1 000 €	3 000,00 €	7 400,00 €	1 000,00 €
		Otvorené pódium v Slovenskej Lupči - prenájom ozvučenia a osvetlenia, honorár pre účinkujúcich, moderátor, plagáty, reklama, informačné bannery, občerstvenie pre kapely*	*1 000 €	- €	- €	0,00 €
	Dratvárik - občianske združenie	"cestovné, doprava, poistenie, správa internetovej domény, oprava obuvi, opravy hudobných nástrojov, kalendár..."	6 000 €	11 702,00 €	11 702,00 €	6 000,00 €
	Občianske združenie Mestečko	"celoročná činnosť - energie, prevádzka Domu remesiel, materiál"	2 000 €	2 500,00 €	7 500,00 €	2 500,00 €
	"Základná organizácia Slovenského zväzu včelárov Slovenská Lupča"	"odborné prednášky pre včelárov, nákup veterinárneho lieku na ošetrovanie včelstiev"	1 500 €	2 000,00 €	5 500,00 €	1 000,00 €
	"Združenie rodičov pri ZŠ Slovenská Lupča"	darčeky MDD, Mikulášske balíčky, ceny pre deti - karneval, olympiády, cestovné N - lyžiarsky, plavecký, škola v prírode	1 500 €	1 500,00 €	7 260,00 €	1 000,00 €
	Pro Lipče	"celoročná činnosť- vzdelávacie, tvorivé a pohybové aktivity, organizovanie akcií pre rodiny s deťmi, materiálno-technické a personálne zabezpečenie, organizovanie vzdelávacích aktivít"	1 500 €	1 500,00 €	2 040,00 €	1 500,00 €
	"Základná organizácia Jednoty dôchodcov na Slovensku v Slovenskej Lupči"	"dopravné, propagačné materiály, prenájom športovísk, nákup športových potrieb, spoločenských hier, ceny, kancelárske potreby"	500 €	5 000,00 €	28 220,00 €	500,00 €
	Arkona SK	denný tábor 5 turnusov, sokoliarske vystúpenie, workshop, jazda na koni, vstup na Lupčiansky hrad	0 €	1 200,00 €	7 250,00 €	0,00 €
		Stredoveký dvor - odmena pre remeselníkov, prenájom skákacieho hradu, odmena pre historickú skupinu, hudobná skupina, občerstvenie pre deti	0 €	2 000,00 €	3 150,00 €	1 000,00 €
	HIADLOVEC s.r.o.	Lupčiansky deň vidieka - marketingové výdavky, poradenské služby, ozvučenie, hudba, technické zabezpečenie...	0 €	3 500,00 €	10 800,00 €	0,00 €
		Na farmu Hiadlovských nielen za vínom - ozvučenie, hudobná produkcia, technické zabezpečenie, marketingové a poradenské služby...	0 €	4 000,00 €	12 000,00 €	0,00 €
	"Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi a.v. na Slovensku, Slovenská Lupča"	"celoročná činnosť, tábor detí a mládeže - strava, ubytovanie, vstupné..."	1 000 €	1 500,00 €	3 000,00 €	1 000,00 €
	"Rímskokatolícka cirkev, farnosť Slovenská Lupča"	"celoročná činnosť - prevádzka kostola Najsvätejšej trojice, hlavne elektrická energia a bežná údržba"	1 000 €	1 000,00 €	2 928,00 €	1 000,00 €
SPOLU				40 402 €		16 500,00 €

* dotácia neminutá, vrátená na účet obce

Ako že sme to v obci tentoraz „plesovali“?

SLOVENSKÁ LUPČA – Je milým zvykom, že prvé mesiace roka sa vždy nesú zábavou a veselím, ktoré sprevádza každoročnú plesovú sezónu. Je to tak aj u nás. Pomyslenou „vlajkovou loďou“ tohtoročnej plesovej sezóny bol práve obecný ples, ktorý organizovala obec Slovenská Lupča.

Hovorí sa, a mnohí to tak aj vnímajú, že plesová sezóna je pre každého hosťa pomyselným symbolom elegancie, luxusu a nezabudnuteľných chvíľ, ktoré si uchová v pamäti po celý život. A pravdou je, že každý rok sa najmä dámy s netrpezlivosťou pripravujú na tieto výnimočné večery, keď sa všetky oči upierajú na krásu, štýl a eleganciu.

História plesovej sezóny

Vedeli ste, že ide o skutočne dlhú a bohatú tradíciu, ktorá siaha až do obdobia baroka, do 17. storočia? Historické plesy boli vtedy často organizované na kráľovských dvoroch a v palácoch,

kde sa tancovalo v sálach so zlatými klenbami a krištáľovými lustrami. Plesová móda bola extravagantná, s bohato zdobenými šatami, ktoré zdobili perly, drahokamy a náročné výšivky. Ženy nosili široké sukne s množstvom vrstiev, aby dosiahli domiem nesmierneho bohatstva a luxusu.

V 19. storočí, počas romantizmu, sa plesová móda zjemnila. Róby sa stali romantickjšími a elegantnejšími vďaka využitiu jemnejších tkanín, ako napríklad hodváb. V tomto období sa nosili aj typické „princess“ šaty. 20. storočie prinieslo množstvo zmien. Objavila sa móda „flapper“ šiat – krátkych, voľných šiat s frakmi a zdobením, ktoré ženy nosili počas tanca charleston. Po druhej svetovej vojne sa plesová móda opäť zmenila a prišla elegantná, aj keď ešte stále veľmi formálna, vysoká spoločenská móda. A štýly sa menili aj vo výzdobách sál, stolovania či umeleckých prvkov. Tento rok patril smaragdu, zlatu a trblietkam, ako uvádzajú odborníci na módné trendy.

Z rozpočtu ani euro

Samozrejme, všetko vždy záviselo od kreativity, ale najmä od finančných možností organizátorov. A inak to nie je ani u nás. Podľa dostupných materiálov pre zaujímavosť, ale najmä reálnu informovanosť uvedieme, že vstupné na osobu bolo 55 eur a vyzbieralo sa 3 190 eur. Rozmenené na drobné, dodávame, že DJ, ktorý sa postaral o zábavu, dostal honorár vo výške 400 eur, výzdoba si vyžiadala 300 eur, slávnostná „fotobúdka“ 200 eur, ceny do tomboly vyšli na 100 eur a poplatok za hudobnú produkciu SOZA sa vyšplhal na 284 eur. Najvyššou položkou bolo pohostenie, na ktoré obec minula 1 879 eur. Ples, ako „najhonosnejšie podujatie roku 2025“, vyšiel teda obec v rámci výdavkov na 3 163 eur. Vzhľadom na konečný finančný výsledok si obec do rozpočtu nenáčrela ani euro. Naopak, zarobila 27 eur. V dnešnej dobe zdražovania a rastúcej DPH na vstupoch ide pri takej veľkej akcii vcelku o milý výsledok snahy organizátorov.

(ela)

Krátko zo zastupiteľstva

SLOVENSKÁ LUPČA – Aj napriek tomu, že diskusie a hlasovanie počas zasadnutí zastupiteľstva pôsobia na prvý pohľad pokojne, intenzívna debata je súčasťou rokovaní počas finančnej komisie, ktorá zastupiteľstvám predchádza. Práve na nej poslanci rozoberajú jednotlivé body, týkajúce sa obecných financií, ktoré sú predkladané v programe zastupiteľstvu.

Konsolidačný strašiak, ktorý predstavila vláda, aby zmenila alarmujúci stav verejných financií, postihne tento rok aj samosprávy. Tie sú nútené zvyšovať dane a poplatky a pokračovať v obmedzovaní služieb občanom. Avizovaný výpadok financií, ktorý pocítia obce, by mal podľa prognóz dosiahnuť úroveň 400 miliónov eur. A keďže tento fakt sa odzrkadľuje najmä v rozpočtoch samospráv, aj diskusie poslancov sú rôzne, a rôznorodé sú aj ich postoje počas hlasovania o výške výdavkov a poplatkov.

Rozdeľovali dotácie

Nebolo tak inak ani počas diskusií o výške pridelených dotácií. Suma, ktorú na tento účel poslanci vyčlenili z obecného rozpočtu, bola 55 000 eur. V krátkosti iba zhrnieme, že tentoraz si subjekty rozdelili na dve kategórie - Šport a Kultúrno-spoločenské. Kým šesť športových klubov žiadalo celkom o 51 800 eur, poslanci im prideliť 38 500 eur. Tradične najvyššiu sumu, 25 000 eur, dostali futbalisti. Kategória kultúry opäť ťahala za o čosi kratší povraz. Tu bolo až 11 subjektov, ktoré žiadali spolu 40 402 eur, ale bola im pridelená suma 16 500 eur. Pritom najväčšiu podporu - 6 000 eur - získal DFS Dratvárik.

Trojnásobok za terasy

Okrem iného sa poslanci zaoberali aj nepopulárnym zvyšovaním príjmov do rozpočtu vo forme sadzieb miestnych daní

a iných poplatkov. Tie musia opäť narásť. Avšak zrejme najcitelnejší nárast pocítia najmä podnikatelia v službách, ako užívatelia verejných priestranstiev v podobe terás. Tým napriek ich písomnému nesúhlasu rozhodnutím poslancov narastú počas sezóny od mája do októbra platby viac ako trojnásobne. Ani tu však neboli poslanci jednotní.

Z rezervy sa investuje

Dobrá správa je, že rezervný fond obce v súčasnosti disponuje sumou 422 562 eur, pričom sa v tomto roku z neho plánuje investovať 387 650 eur. Pôjde o dobudovanie parkovísk, vybudovanie chodníkov, usporiadanie pozemkov a rôzne menšie investície, ako sú okrem iného napríklad fotovoltické panely, veľkokapacitné lodné kontajnery, či zastrešenie časti zberného dvora.

(ela)

Informačný systém obce má novú tvár

SLOVENSKÁ LUPČA - Obec v uplynulých týždňoch v rámci plánovaného investičného zámeru postupne nainštalovala nový informačný systém.

Smerové tabule sú nevyhnutným prvkom každého mestského alebo obecného orientačného systému. Moderný informačný svetelný systém umiestnený na frekventovaných miestach našej obce umožňuje jej návštevníkom lepšie sa v nej orientovať a vyhľadávať záujmové body.

Dlhá životnosť

Svetelné informačné stĺpy Kvadrum Light vďaka svojmu modernému dizajnu a efektívnemu osvetleniu poskytujú jasné a dobre viditeľné informácie, ktoré sú čitateľné aj za tmy. Okrem toho je tento stĺp šetrný k životnému prostrediu a hospodárny v prevádzke, pretože je vyrobený z kvalitných, ušľachtilých materiálov, ako je eloxovaný hliník a pozinkovaná oceľ, ktoré zaručujú jeho dlhú životnosť. Osvetlenie sa riadi štandardnými elektroinštaláčnymi normami a predpismi platnými v EÚ.

(ela)

Foto: archív obce

Bystrický anjel: Oslava solidarity a nezištnej pomoci

SLOVENSKÁ LUPČA - V meste pod Urpínom odovzdávali v piatok 28. februára v Národnom dome ocenenia „Bystrických Anjelov“. Ocenenie Bystrický anjel bolo vytvorené s cieľom vyzdvihnúť osobnosti a organizácie, ktoré svojím pôsobením výrazne prispievajú k pomoci druhým. Ocenenie reflektuje hodnoty solidarity, altruizmu a komunitnej podpory, ktoré sú kľúčové pre rozvoj a prosperitu našej spoločnosti.

Nadácia Eriky Karovej, ktorej slogan je „Pomáhať je radosť“ sa usiluje o podporu verejnosprospešných aktivít, ktoré prinášajú pozitívne zmeny do života ľudí a komunity. Tento slogan vyjadruje hlboké presvedčenie, že nezištná pomoc prináša uspokojenie a radosť nielen obdarovaným, ale aj darcom.

Zaslúži si poďakovanie

V kategórii „Anjel starostlivosti o seniorov“ bola nominovaná Elena Pašková, ktorá je dlhoročnou predsedníčkou Červeného kríža miestneho odboru Slovenská Lupča, ktorý oslávil v roku 2024 už 100 rokov od svojho založenia.

Svojou nezištnou prácou a oddanosťou pomoci druhým sa významne zaslúžila o starostlivosť o seniorov. Jej úsilie zahŕňa nielen pomoc starším ľuďom v ich každodennom živote, ale aj organizovanie rôznych charitatívnych a komunitných podujatí, ako napríklad obľúbený Deň rodiny,

kde prepája generácie a vytvára priestor na vzájomné porozumenie a podporu. Pani Elena Pašková je príkladom nesebeckej obetavosti a nezištnej pomoci. Preto si zaslúži poďakovanie za svoju obetavú prácu.

(z) Nadácia Eriky Karovej
foto: archív autora

Ocenil zaslúženú prácu

SLOVENSKÁ LUPČA – V uplynulých týždňoch sa okrem iného uskutočnila výročná členská schôdza našej organizácie Slovenského červeného kríža v Slovenskej Lupči.

Pozvanie prijal aj starosta obce Roland Lamper, ktorý sa zúčastneným členom za prácu v minu-

lom roku poďakoval, a zároveň ocenil zaslúženú prácu vedenia. Ako povedal, s potešením prijal rozhodnutie schôdze o schválených tohtoročných aktivitách, kde vidí veľký priestor na vzájomnú spoluprácu s obcou. V tejto súvislosti treba spomenúť milé podujatie pod názvom Deň rodiny, ktoré je naplánované na jún. Rovnako sa spoločne podieľajú na pravidelných odberoch krvi, ktoré sa organizujú v tunajšej základnej škole. Starosta ocenil aj prístup členov, ktorí sú okrem členstva v SČK paralelne aj členmi iných tunajších združení. Počas roka sa totiž mnohí z nich dobrovoľne podieľajú na mnohých verejných aktivitách obce.

Erika Lamperová
Foto: archív (rl)

Základná škola Sama Cambela
Červený kríž v Slovenskej Lupči
v spolupráci
s Národnou transfúznou službou
z Banskej Bystrici
Vás pozývajú na mobilný

ODBER KRVI

ktorý sa uskutoční
dňa 19. mája 2025
(pondelok)

v priestoroch Základnej školy v Slovenskej Lupči,
v čase od 8:00 do 10:00 hod.

Je nutné, aby každý darca krvi pri registrácii predložil občiansky preukaz, preukaz zdravotnej poisťovne, prípadne aj preukaz darcu krvi.

Bližšie informácie na www.ntssr.sk

Ako bude prebiehať v praxi zapožičanie defibrilátora?

SLOVENSKÁ LUPČA – Na stene obecného úradu v Slovenskej Lupči už pár týždňov visí automatický externý defibrilátor. Obec z dôvodu zvýšenia svojej vybavenosti na záchranu ľudského života zriadila oficiálne miesto s defibrilátorom aj s popisom jeho použitia. Miesto je monitorované kamerovým systémom. Zariadenie je k dispozícii nonstop. Obec čoskoro plánuje zriadiť ešte jedno takéto miesto vo svojej centrálnej zóne.

Od 1. januára musí mať každá obec nad 500 obyvateľov podľa zákona dostupný automatický externý defibrilátor (AED) na verejne prístupnom mieste. Zaväzuje ju k tomu § 3 ods. 5 zákona o obecnom zriadení. Zároveň je obec povinná zabezpečiť, aby každý automatický externý defibrilátor bol zaregistrovaný v centrálnom registri automatických externých defibrilátorov. Spravovanie defibrilátora tak zabezpečí operačné stredisko záchrannej zdravotnej služby.

Vyškolené osoby sú aj u nás

AED je prenosné, ľahké zariadenie, ktoré pomáha obnoviť srdcový rytmus pomocou elektrického výboja. Jeho súčasťou sú defibrilačné elektródy, ktoré umožňujú analyzovať srdcový rytmus a v prípade potreby sú schopné zachrániť ne jeden ľudský život. Defibrilátor je teda registrovaný na Operačnom stredisku záchrannej zdravotnej služby Slovenskej republiky. Je zaradený do databáz tiesňových liniek a zabezpečí sa tak jeho optimálne využitie v našej obci a jej blízkom okolí. Treba uviesť, že prístroj sa nemôže svojevoľne použiť, v každom prípade pred zapožičaním prístroja je nutné kontaktovať operátora linky 155 a komunikovať s ním. V rámci prípravy na obsluhu zariadenia obec zorganizovala školenie a prítomní členovia DHZO a zástupcovia organizácií pôsobiacich na území obce boli oboznámení s odbornými postupmi pri používaní AED a podaní prvej pomoci. „Hoci si všetci želáme, aby sme ho nikdy nemuseli použiť, som rád, že už vieme, že v prípade potreby je k dispozícii a šanca na život sa zvyšuje“ uviedol Roland Lamper.

Ako ho použiť v praxi?

Ak ste sa stali svedkom náhleho udalosti, pri ktorej došlo k ohrozeniu ľudského života a usúdite, že zdravotný stav je taký vážny, že vaša pomoc nestačí, bezodkladne volajte tiesňovú linku 155. V prípade, ak operátor tiesňovej linky vyhodnotí stav pacienta tak, že je potrebný zásah s AED, automaticky skontaktuje určené osoby z obce Slovenská Lupča, ktoré

môžu zasiahnuť s AED. Volaná osoba bude operátorom vyslaná po prístroj. Tá sa s ním dostaví na dohodnuté miesto záchranu a pokračuje v záchrane života. Ak sa volajúci rozhodne poskytnúť prvú pomoc sám, okamžite po odsúhlasení operátorom linky 155 si môže na Obecnom úrade vyzdvihnúť AED. Zároveň sa nechá navigovať operátorom linky 155, ako aj hlasovou navigáciou samotného prístroja AED. Ten je naprogramovaný tak, aby rozpoznal srdcový rytmus postihnutej osoby a rozhodol, či si situácia vyžaduje zásah. Pri použití prístroja do piatich minút možno podľa záchranárov maximalizovať šancu na záchranu postihnutého až na 75 percent.

Záchrana života je veľký stres

Pokiaľ si kladiete otázku, či si môže okoloidúca osoba požičať prístroj AED bez odsúhlasenia operátora linky 155, odpoveď znie „Nie!“ V každom prípade pred zapožičaním prístroja je nutné

kontaktovať operátora linky 155 a komunikovať s ním. Prečo? Pri záchrane života či použití AED ide o veľký stres a pomoc a navigácia profesionálov je výdatnou pomocou. Okrem iného, elektródy aj batérie defibrilátora sú jednorazové. Ak je pred použitím volaná linka 155, obec získa cez poisťovňu nové elektródy a batériu zdarma. O každom použití defibrilátora je potrebné čím skôr informovať obecný úrad alebo starostu obce.

Spracovala: Erika Lamperová
Foto: archív obce

Nová brána z dielne majstra kováča

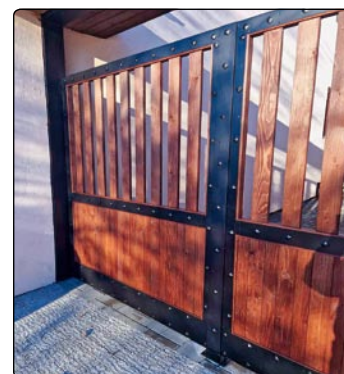
SLOVENSKÁ LUPČA – Už niekoľko týždňov sa objekt Domu remesiel môže pochváliť skutočne vkusnou vstupnou bránou.

Jej autorom je umelecký kováč Ľuboš Krajčan, ktorý sa podu-

jal zrealizovať obnovu vstupnej časti tohto tvorivého objektu. Jeho priestory a remeselné dielne môžu návštevníci za výdatnej pomoci dobrovoľných lektorov využívať každú stredu od 17. hodiny. Dom remesiel novou

vstupnou bránou skutočne ožil a dielo kováčskeho majstra dalo celému objektu i jeho účelovému zariadeniu nový, ale prislúchajúci vzhľad.

(ela)
Foto (rl)

Na tému odpadu často pozeráme nesprávnou optikou, zaostriť musíme na seba

SLOVENSKÁ LUPČA - Začiatkom tohto roka sa zber odpadu opäť stal témou dňa. Viacerí si nevšimli oznamy o zmene vo frekvencii odvozu zmiešaného komunálneho odpadu z týždenej na dvojtýždennú, hoci takýto krok bol už dávnejšie avizovaný. V kombinácii s navýšením poplatku za odvoz to niektorých občanov aj rozhorčilo.

Prečo vlastne odvoz iba raz za dva týždne? Jednoducho preto, že vďaka triedeniu odpadu to musí aj v prípade početnejších domácností bohato postačovať. Viaceré okolité obce takto fungujú už dlhšie.

Ak triedite, jedna nádoba stačí

Plasty, papier a kovy máme možnosť dokonale roztriediť, biologický odpad patrí do kompostu a na zbernom dvore máme možnosť odovzdať drobný stavebný odpad, nebezpečný odpad, elektrospotrebiče, dokonca aj použitý textil. Do zmesového odpadu okrem starých topánok, rozbitých tanierov, kostí z nedelnej polievky a použitých hygienických potrieb vlastne ničo vyhodiť. My sme trojčlenná rodina, obedy do práce si nosíme z domu, takže varíme aj počas pracovného týždňa. Nádobu na zmesový komunálny odpad sme vyložili naposledy v novembri, teraz máme koniec februára a nádoba nie je naplnená ani splovice. Pravda, trochu iná situácia je v bytových domoch a v rodinách s malými deťmi alebo imobilnými seniormi, kde bude vyššia spotreba jednorazových hygienických potrieb. Ale určite aj pre bežnú päťčlennú rodinu musí jedna 110-litrová nádoba na dva týždne postačovať.

Existuje iba ľahostajnosť ľudí

Pri týždennom zvoze mali niektorí občania nutkanie nádob vykladať pravidelne. Pokiaľ nie sú plné, tak predsa vždy sa niečo nájde, čím sa to dá zaplniť. Nebudem predsa na hanbu

vykladať poloprázdnu nádobu? Navyše, keď si za to platím. Takto stále mnohí rozmyšľajú a zaplnia nádobu tým, čo do nej nepatrí. Štrk, lístie, či staré kompóty z komory. Zvykli sme to nazývať smeti. Ale to je veľký omyl. Smeť v podstate neexistujú. Existuje iba ľahostajnosť ľudí voči svojmu okoliu. Keby si každý musel svoj odpad skladovať vo vlastnom dome, dvore alebo záhrade, určite by si dobre rozmyslel, koľko ho vyprodukuje.

Prečo navýšenie na 45 EUR?

Zavedením dvojtýždenného intervalu odvozu chce obec vyvinúť tlak na tých občanov, ktorí odpad dostatočne netriedia. Pretože v prípade zavedenia množstevného zberu, teda váženia odpadu, by takýto „plniči nádob“

asi zažili poriadny šok, a to nie v navýšení poplatku na 45 EUR na osobu a rok, ale možno dvojnásobku, prípadne i viac. Doteraz sa im na odvoz zbierame my, čo triedime, oni sa len vezú. A prečo potom to navýšenie na 45 EUR za osobu a rok? Aj keď robíme pokroky v triedení, jeho plošná intenzita je stále nízka a čistota vytriedeného odpadu niekedy až katastrofálna.

Obec dlhodobo dopláca a to nesmie

Triedením by sa mal logicky znížiť objem zmesového odpadu, za ktorý obec platí, na rozdiel od plastov, papiera a kovov, ktoré zberová spoločnosť zatiaľ odváža zdarma (platia ho výrobcovia obalov). Obec dlhodobo dopláca desiatitisíce EUR ročne za odvoz odpadu, hoci zo zákona by to mali kompletne finančne znášať občania. Obec je povinná len vytvoriť podmienky. Poplatok sa u nás už dlhšie zvyšoval len mierne a teraz nás to dobehlo. V roku 2022 bol poplatok 29 EUR. V tomto roku sa nanovo súťažil zmluvný partner na odvoz odpadu a novou zmluvou sa od roku 2023 zvýšil poplatok za odvoz a uskladnenie jednej tony netriedeného odpadu zo 107 EUR na 165 EUR, čo pri celo-

ročnom objeme cca 600 ton predstavuje zvýšenie o 34 800 EUR a v prepočte na občana ide o zvýšenie 11,60 EUR ročne. Ale poplatok sa v roku 2023 zvýšil len o 4 EURÁ na 33 EUR na osobu. Nezmenený ostal aj v roku 2024. V súčasnosti predstavujú reálne náklady v prepočte na obyvateľa viac ako 50 EUR.

Poplatok už nikdy nebude klesať

Musíme si uvedomiť, že poplatok za smeti už nikdy nebude klesať, ale iba narastať, a to stále rýchlejšim tempom. Spomalenie jeho rastu môžeme doceliť len poctivým triedením. Najväčším problémom sú tie najťažšie komodity, a to biologický odpad a stavebný odpad (vrátane štrku z cesty, zeminy a pod.) Ak stavebný odpad zavezieme na zberný dvor, kam patrí, tak obec za tonu zaplatí 98 EUR namiesto 165. A predsa ho mnohí sypú do odpadových nádob pred domom. Až obec zavedie váženie nádob, tak poplatky za odpad u tých občanov, ktorí sú k triedeniu ľahostajní, porastú mnohonásobne. Využime teda všetky možnosti, ktoré v obci máme a triedme zodpovedne!

Daniel Baláz

Stavebný odpad sa spoplatní

SLOVENSKÁ ĽUPČA - Oznamujeme občanom, že zberný dvor na Hronskej ulici bude od pondelka 17. marca 2025 opäť v prevádzke v obvyklých prevádzkových dňoch a hodinách.

Zároveň si obyvateľov dovoľujeme upozorniť, že obec na zbernom dvore zavádza povinnosť evidencie množstva odovzdaného drobného stavebného odpadu s následnou povinnosťou úhra-

dy, ktorá je uvedená v prepočtovej tabuľke. Suma za odovzdaný drobný stavebný odpad je 0,05 eur/kg.

Branislav Labdúch

DROBNÝ STAVEBNÝ ODPAD ZAHŔŇÁ

PREPOČTOVÁ TABUĽKA DROBNÝCH STAVEBNÝCH ODPADOV

Charakter odpadu	Objem	Hmotnosť (kg)	Hmotnosť (tona)	Hmotnosť vedra odpadu 10l = 0,01m ³ (kg)	Cena za vedro odpadu	Hmotnosť vreca odpadu 0,08m ³ (kg)	Cena za vrece odpadu	Hmotnosť fúrika odpadu 60l = 0,06m ³ (kg)	Cena za fúrik odpadu	Hmotnosť príviesneho vozíka odpadu 0,70m ³ (kg)	Cena za príviesný vozík odpadu
STAVEBNÁ SUŤ - ZMES	1 m ³	1350	1,35	13,5	0,68 €	108	5,40 €	81	4,05 €	945	47,25 €

Príklady dopravných zariadení, ktorými sa uskutočňuje doprava DSO:

ZARIADENIE	OBJEM	NOSTNOSŤ (kg)	NOSNOSŤ (t)
vedro	10l / 0,01 m ³		
vrece	0,08 m ³ (0,5 x 0,4 x 0,4m)		
fúrik	60l / 0,05 m ³	do 250	do 0,25
príviesný vozík	0,7 m ³ (2 x 1,2 x 0,3)	do 750	do 0,75

Cena stavebného odpadu: **0,05 € / 1 kg**

Stanovená VZN obce Slovenská Ľupča č. 7/2024 o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, § 31 písmeno b)

Zdroj: Ministerstvo život. prostredia SR

HARMONOGRAM ZBERU ODPADU V ROKU 2025 - SLOVENSKÁ ĽUPČA

MESIAC	ZMESOVÝ KOMUNÁLNY ODPAD				PLASTY, KOVY, VKM		PAPIER		SKLO	
	DEŇ ZBERU				DEŇ ZBERU		DEŇ ZBERU		DEŇ ZBERU	
	VRIEC A KONTAJNEROV				VRIEC Rodinné domy	KONTAJNEROV bytovky	VRIEC Rodinné domy	KONTAJNEROV bytovky	KONTAJNEROV	
Január	2		15		29	8	8	15	15	7
Február	12		26			5	5		12	4
Marec	12		26			5	5	12	12	4
Apríl	9		23			2, 30	2, 30		9	1, 29
Máj	7		21			28	28	7	7	27
Jún	4		18			25	25		4	24
Júl	2		16		30	23	23	2	2, 30	22
August	13		27			20	20	27	27	19
September	10		24			17	17		24	16
Október	8		22			15	15	22	22	14
November	5		19			12	12		19	11
December	3		17		31	10	10	17	17	9

Povešť Peniažky na Scénickej žatve v Martine

► Pokračovanie z 1. strany

V dielni Domu remesiel sa doslova „na kolene“ pílilo, stružlikalo, vyzrávalo, spájalo drôtom, viazalo dratvou, šilo. Vznikli prvé tri drevené bábkky. Bolo ich treba oživiť. Správne uchopiť, správne potiahnuť príslušnú niť, urobiť s nimi prvé kroky, dať im hlas. Podujala som sa na to, stala som sa žiačkou pána Hadača, ktorý mi nezištne ukázal ako na to. A odrazu sme vedeli, s kým máme tú česť. Narodili sa bábkky. Boli to pastier Janko, bohatý mládenec a starénka. Začali žiť svojimi vlastnými životmi v našej lupčianskej povesti *Driekynská skala*.“ No, a kto by mal s nimi začať hrať skutočné marionetové divadlo? „Vol'ba padla na mojich žiakov literárno-dramatického odboru zo ZUŠ-ky. A keďže premiéra *Driekynskej skaly* bola naplánovaná na december 2004, mali sme čo robiť, aby som žiakov zasvätila do techniky vedenia bábok - marionet. Sama som bola v tejto činnosti elévom, ale spoločne sme sa povzbudzovali, učili a zdokonaľovali, pretože pred nami bola veľká a jedinečná premiéra prvej bábkovej hry v Slovenskej Lupči,“ usmieva sa dnes už skúsená bábkoherečka

Scéna divadla v Dome remesiel

Miroslava Sedliaková a prezrádza, že na pódiu v kultúrnom dome sa vtedy predstavili Simona Slabéciusová, Andy Szabová, Adriana Steinhubelová a Martin Halaj ako malí pastierik.

Na festivale v Dýšinej s juhokórejským súborom

Najprv hrávali v humne Domu remesiel

„Predstavenie dopadlo na výbornú a to bol záväzok pre všetkých zainteresovaných - pokračovať v začatí diele.

Vznikli ďalšie bábkky do ďalšej lupčianskej povesti. Postupne sa do techniky výroby pustili aj iní „majstri“, drevené hlavy bábok boli nahradené ľahkými, z kaširovaného papiera, čím sa aj manipulácia s marionetami stala pre žiakov prijateľnejšia.“ K výrobcom bábok vtedy okrem Paľa Hadača patrili aj Vlado Jánoš, Slávka Kubovičová, Bohuš Baláž, Jana Krajanová, Luboš Krajan. „Prvé roky sme hrávali divadlo v humne Domu remesiel a divadelné hry sa stali aj súčasťou každoročných Turičných jarmokov. Bábkové inscenácie povestí a rozprávok boli pre Lupčanov a cezpoľných veľkým zážitkom. Medzitým sme navštevovali školy v Brusne, Lučatíne či Lubietovej. Marionety sa predstavili na rôznych obecných akciách. Nezabudnuteľnou bola pre nás v roku 2007 účasť na oslavách českej obce Dýšina pri

Plzni, kde sme odohrali niekoľko predstavení a zoznámili sa aj s ľudovou kultúrou iných krajín. Posmelení úspechmi sme začali pripravovať prvé inscenácie na súťažné i nesúťažné prehliadky.“

Medzinárodný festival ich povzbudil

Významný bol pre slovensko-lupčianskych bábkohercov rok 2013. V priestoroch Literárno-hudobného múzea v Banskej Bystrici sa uskutočnila divadelná

Výroba bábok v rezbárskej dielni Domu remesiel

prehliadka *Gašparkovo divadlo*. „Zahráli sme tam *Driekynskú skalú* a následne v tom istom roku sme boli pozvaní na veľkolepú prezentáciu bábok a bábkových divadiel do Banskej Bystrice s názvom *Anderleho Radvaň*. Medzinárodný festival bol venovaný tradičnému ľudovému bábkarskému umeniu a pamiatke bábkára Antona Anderleho, od ktorého smrti vtedy ubehlo päť rokov. Patrili sme medzi štyri školy, ktoré sa na festivale predstavili. Ale len my sme si tam deň vopred postavili svoje vlastné divadlo, ktorého autorom bola Slávka Kubovičová. Predviedli sme hru *Čarovné gajdy*. Zožali sme veľký obdiv nielen za nádherné marionety z vlastnej dielne, ale aj za autorskú rozprávku a výborné študentské prevedenie. Herci, ktorí vtedy s marionetami hrali, boli Terezka Šusteková, Lenka Chmarová, Dominka Machalová a Roman Vaňo.“

Tímy úspešných bábkohercov

Úspech ich natoľko povzbudil, že na ďalší rok, 2014, nacvičili inscenáciu *Vodník* od K. J. Erbena a s ňou vyhrali 1. miesto v súťaži *Rozprávkové javisko* v Žiari nad Hronom. „Následne sme na celoslovenskej súťaži v Rimavskej Sobote obsadili 3. miesto. Za dovtedy najväčším úspechom stáli Terezka Šusteková, Lenka Chmarová, Dominika Machalová, Lucka Maloveská a Ad'ka Petková. Tieto žiačky vydržali v ZUŠ-ke s bábkami najdlhšie, skončili až pred nástupom na vysoké školy, a tak sa ich majstrovstvo s technológiou vedenia marionet mohlo zdokonaľovať každý rok. Pretože len pričuchnúť k bábkovému divadlu a po roku - dvoch

Prvé vystúpenie v roku 2004 - O Driekynskej skale

Povešť Peniažky v humne Domu remesiel

Lupčianske divadlo vedľa Anderleho divadla - Anderleho Radvaň

skončiť nie je umenie.“ Treba tu dodať, že po desiatich rokoch sa bábký „prestahovali“ do Základnej umeleckej školy, kde našli svoj nový domov a kde sú doteraz. „Od roku 2015 stojí v sále ZUŠ-ky aj bábkové divadlo z dielne našej vtedajšej kolegyně Slávky Kubovičovej. Postupne pribúdajú nové a nové marionety, pretože celú výrobu prebral náš výtvarný odbor pod vedením pani učiteľky Jany Krajanovej.“ Bábkarské oddelenie sa tak stalo tradičným miestom výchovy mladých bábkohercov. Po troch rokoch sa podarilo zložiť opäť dobrý tím bábkohercov a v roku 2017 sa mohli zúčastniť regionálnej prehliadky *My sme mali divadelníci*, vyhrať ju a postúpiť do Žiaru nad Hronom na krajskú súťaž *Rozprávkové javisko*. Hrali inscenáciu *O víle, klobáske a ľudskej hlúposti* s Ivonou Petříkovou, Emou Solárikovou, Alexandrou Horváthovou a Matjom Kmetom.

Medzi najlepšie neprofesionálne divadelné súbory

Rok 2023 bol opäť výnimočne úspešný. „Naša inscenácia lup-

čianskej povesti *Peniažky* nás priviedla cez regionálne a krajské kolo až na celoslovenskú súťaž do Rimavskej Soboty a následne v septembri 2023 sme sa zaradili medzi najlepšie neprofesionálne

Na Turíčnom jarmoku v roku 2005

divadelné súbory a zahráli si na Scénickej žatve v Martine!“ Pod tento najväčší úspech sa vtedy podpísali Ivona Petříková, Hannah Soláriková, Nina Beňová a flautistka Ema Bartková. Do 20-ročného repertoáru bábkohercov patrili autorské hry *Drie-*

kynská skala, *Peniažky*, *Čarovné gajdy*, *Vodník a Katarinka*, *Čertova brada*, *O víle, klobáske a ľudskej hlúposti*, *Výťah* a *Vodník* podľa K. J. Erbena. Stretnutie všetkých,

A čo dodala na záver počas ich stretnutia Miroslava Sedliaková? „Vďaka vám sme mohli zažiť za tie roky ničo neobvykle krásne, povznášajúce, čo by si rozhodne zaslúžilo žiť ďalej...“ A my veríme, že aj vďaka nej a nadšeniu ostatných, ktorých spája láska k bábkam, to tak naozaj bude.

Text: Miroslava Sedliaková
Spracovala a upravila:
Erika Lamperová
Foto: archív MS

Pod'akovanie bábkoherca

„Áno. Dnes sa oslavoval významný to milník pre všetkých bábkohercov, bývalých i terajších žiakov a žiačky literárno-dramatického odboru, všetkých umelcov nejako spätých so Základnou umeleckou školou Slovenská Lupča.

Dnes sa totiž v komornej atmosfére oslavovalo 20. výročie vzniku marionetového divadla v Slovenskej Lupči. Okrem „matky“ - učiteľky, ktorou je Miroslava Sedliaková, nás navštívil aj jeho „otec“ Palčko Hadač, no najmä väčšina bábkohercov a bábkoherečiek, ktorí vdychovali s „kusom dreva a textilu“ aj dušu. Tu, v srdci umeleckosti Lupčianskej, zažala sa aj moja celoživotná láska k tomuto remeslu. Ďakujem, zo srdca ďakujem všetkým, ktorí ma na túto cestu priviedli, ktorí ma ňou spravidzali a ktorí sa na nej ešte objavujú. Bez Vás by som nebol tým, kto som.

Vivat bábkarina...“

Roman Vaňo

Divadlo na humne

Nová scéna v ZUŠ

Povojnové kresby hradu od českého maliara

SLOVENSKÁ LUPČA – Vďaka neutíčajúcemu nadšeniu Janka Polónyho, ktorého spomienky na detstvo v Slovenskej Lupči sme uverejnili v predchádzajúcom vydaní *Lupčianskych zvestí*, nám do zbierky historických zaujímavostí o obci pribudli ďalšie skvosty. Tentoraz ide o kópie krásnych historických stvárnení hradu Lupča. Ide o tvorbu významného českého maliara, grafika a ilustrátora Karla Votlučku, ktorý sa narodil v Plzni v roku 1896 a po druhej svetovej vojne mu učarovala krása Slovenska.

Votlučku na pražskej Akadémii výtvarných umení vyučovali vynikajúci učitelia Jan Praisler a Vratislav Nechleba a po dokončení štúdia sa stal žiakom profesorov ďalších naozaj zvučných umeleckých mien - Maxa Švabinského a Josefa Loukotu. Bol výtvarníkom na voľnej nohe a fascinovala ho architektúra. Najmä tá pražská. Po vojne sa zamiloval do Slovenska. Nadchla ho tu tak ľudová, ako aj mestská architektúra, no učarovala mu vraj najmä prívetivosť tunajších ľudí.

Nesmierne vzácne lepty

Zrejme v tom čase ho kroky viedli z Banskej Bystrice, kto-

rej architektúru maľoval, aj do Slovenskej Lupče, kde vznikli spomínané dve kresby hradu z diaľky, ako aj jeho nádvorja. Na Slovensku sa zdržal až do roku 1952. Vo svojej maliarskej tvorbe, ktorá zahŕňa aj také skvosty, ako sedemnást kresieb ako ilustrácií pamätnej knihy pri príležitosti 750. výročia povýšenia Trnavy na mesto, alebo súbor kresieb zo života T. G. Masaryka, používal olejomalbu a akvarel. V grafickej tvorbe používal drevoryt, lino ryt, litografiu, ale aj lept. K jeho majstrovským dielam grafických

listov patrí aj sedemnást leptov pražských nádvorí a napríklad leptom vyzdobená ilustrácia básne K. H. Máchu Mních sa považuje za nesmierne vzácnu. O to viac sa tešíme z gesta nášho darcu v podobe kópií ilustrácií hradu Lupča, ktorý pochádza práve z autorovej dielne Karla Votlučku. Ceny jeho niektorých diel na aukciách v Čechách dnes dosahujú takmer sedemsto EUR. Originály spomínaných stvárnení hradu sa dnes nachádzajú spolu s ďalšími dvadsiatimi troma historickými artefaktmi spojenými s menom tohto

významného českého umelca v zbierkach Stredoslovenského múzea v Banskej Bystrici.

Úryvok z listu

Zo spomínanej zbierky majú vzácnu výpovednú hodnotu aj dva zachované rukopisy z rokov 1946 a 1947, adresované jeho synovi Marcelovi, kde majster opisuje pobyt v Banskej Bystrici a jej okolí: November 1946: „Milí Marcelu! Prší, tak jsem se pustil do psaní Tobě. Spím ve Vlkanově, v lesích jsou kancí, v divokém Hrone rybi i hlavtice a pstruzy. Ráno jsem přijel sem z Vlkanové s panem prokuristou. Zavedl mne do Tatra Banky odkud jsem za deště udělal pohled z okna na náměstí. Potom jsem prohlížel detaily města. Bylo to důlní město, kde se těžilo zlato a stříbro. Jsou zde krásné kostely – samá gotika. V jednom jest gotický tabulový oltář, který nemá ani Praha, velikých rozměru, dále jeden menší, též gotický. Na náměstí je několik renesančních portálů, skvělé podsíně se starými dvory. Šla tady válka, předměstí jest hodně poškozené. Velice mne mrzí, že jsem nezajel sem v letě! V pondělí pošlu balík, ze kterého budeš mít radost. Dostane se zde vše! Lidé jsou dobří! Krajina krásná, bohužel počasí jest nepřívlné, ale nedá se nic dělat – musím doufat, že se to vyčesá a potom budu hodně dělat. Pozdravuji a líbám Tebe. Tvůj tata“.

**Spracovala: Erika Lamperová
Repfoto: Ján Polóny**

Cesta k modernej prezentácii obce

SLOVENSKÁ LUPČA - Obec Slovenská Lupča podniká významný krok k modernej a efektívnej komunikácii s verejnosťou prostredníctvom hľadania kreatívneho loga a sloganu. Tieto symboly sa už čoskoro stanú kľúčovou súčasťou jednotného vizuálneho štýlu obce a budú odrážať jej jedinečný charakter, tradície a budúcnosť.

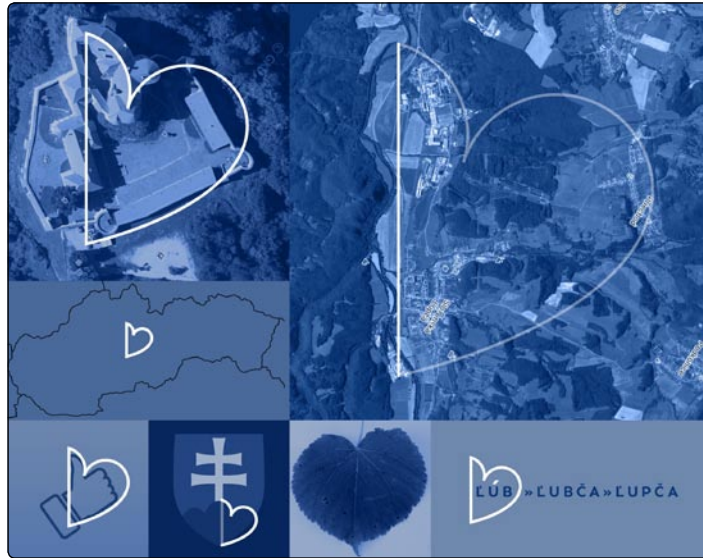
Cieľom je nájsť nové logo a slogan, ktoré budú predstavovať modernú identitu Slovenskej Lupče. Obec tradične používa symboly, ako sú erb, vlajka či pečat, avšak z dôvodu efektívnej komunikácie s verejnosťou a prezentácie aktivít vzniká potreba vytvorenia značky, ktorá by obohatila jej vizuálnu prezentáciu. Logo a slogan majú slúžiť ako významný prvok propagácie obce, a to nielen na darčekových predmetoch či tlačovinách, ale aj počas spoločenských, kultúrnych a športových podujatí, pričom významnú úlohu zohrajú aj v rozvoji cestovného ruchu.

Príležitosť pre všetkých

Komisia podnikania a cestovného ruchu v uplynulom roku prišla s iniciatívou usporiadať verejnú neanonymnú súťaž na návrh loga a sloganu. Tento projekt zaujal dvadsaťšesť účastníkov, ktorí predložili širokú škálu rôznorodých a originálnych návrhov. Počet súťažiacich bol príjemným prekvapením, zvlášť s ohľadom na symbolické odmeny pre dvoch víťazov. Zaujímavým aspektom tejto súťaže bola pestrosť zúčastnených. Medzi nimi nechýbali talentovaní študenti umeleckých škôl, skúsení profesionálni dizajnéri a grafici, ale aj miestni obyvatelia. Práve návrhy od miestnych predkladateľov, ktorých hlboký vzťah k rodnej obci sa odrazil v ich prácach, si vyslúžili popredné umiestnenia v hodnotení poroty.

O víťazoch rozhodovali zástupcovia obce a renomovaní odborníci

Medzi členov poroty patrili: starosta obce Roland Lamper, predseda Komisie podnikania a cestovného ruchu Vladimír Homola, predsedníčka Komisie kultúry Erika Lamperová, výtvarníčka Magdaléna Jančurová,

audiovizuálny tvorca Juraj Valica a vedúci katedry grafiky Akadémie umení v Banskej Bystrici Patrik Ševčík. Vzhľadom na veľké množstvo doručených návrhov hodnotenie prebiehalo systematicky vo dvoch kolách. Prvé kolo spočívalo v anonymnom hodnotení prostredníctvom hodnotiacich hárkov. V druhom kole sa porota stretla osobne, aby spoločne prediskutovala výsledky a rozhodla o víťazoch. Tento prístup zabezpečil spravodlivosť a dôkladnosť hodnotiaceho procesu.

Myšlienka loga

Víťazom v kategórii logo sa stal Miroslav Beličák so svojim návrhom dominantnej iniciály písmena „L“, doplnenej mäkkče-

ňom v podobe srdca. Porota vybrala tento návrh z viacerých významných dôvodov. Symbolika regiónu – logo – reflektuje geografickú a symbolickú blízkosť obce k Banskej Bystrici, ktorá je známa ako „Srdce stredného Slovenska“. Tento motív zdôrazňuje prepojenie a polohu Slovenskej Lupče. Charakter obce – hrana vykúkajúceho srdca – zachytáva lineárny rozvoj obce pozdĺž rieky Hron, čím odráža jej jedinečnú geografickú štruktúru. Historický kontext - tvar srdca - harmonizuje s pôdorysom hradu Lupča, čím vytvára spojenie so silným historickým dedičstvom obce. Moderná a pozitívna konotácia - motív srdca - pripomína gesto „palca hore“, ktoré symbolizuje moderné pozitívne vyjadrenie. Zároveň

evokuje obraz otvorenej dlane, znaku srdečnosti a pohostinnosti. Národná symbolika – súčasť loga – pripomína slovenské trojvršie zo štátneho znaku, čím odkazuje na prítomnosť Nízkyh Tatier a posilňuje národný rozmer návrhu. Jazyková symbolika – pôvodný názov obce „Lubča“ - foneticky odkazuje na slovo „lúb“, ktoré je spojené s láskou. Tento prvok pridáva logu emocionálnu vrstvu a hlbší význam. Symbolika listov - Motív srdca - zároveň evokuje tvar listov, ktoré sú symbolom Slovenska a ich kultúrneho dedičstva.

Víťazný slogan

Richard Domian si v kategórii slogan získal uznanie poroty svojím návrhom „Tu sa mi líbi“. Tento jednoduchý, no zároveň ľubozvučný slogan dokáže vzbudiť pocit priateľnosti a pozitívneho vzťahu k obci, čím evokuje Slovenskú Lupču ako ideálne miesto na život, kultúru či aktivity. Porota ocenila viaceré kvality víťazného sloganu: jeho ľahkú zapamätateľnosť, a tiež prepojenie s historickým názvom obce „Lubča“. Jeho flexibilita umožňuje prispôbiť rôznym oblastiam, ako napríklad „Tu sa mi líbi žiť“, „Tu sa mi líbi športovať“, či „Tu sa mi líbi hrať“. Tento slogan nielenže vystihuje charakter obce, ale aj vytvára emocionálne prepojenie s jej obyvateľmi a návštevníkmi, čím posilňuje jej identitu a atraktivnosť.

Spojenie tradície a modernosti

Logo a slogan sú dôležitými marketingovými nástrojmi, ktoré nenahrádzajú tradičné inštitucionálne symboly, ako sú erb či vlajka, ale ich úlohou je doplniť a obohatiť vizuálnu prezentáciu obce. Tieto nové prvky majú reflektovať jedinečné geografické, historické a kultúrne špecifiká Slovenskej Lupče a jasne ju odlišiť od ostatných miest.

Finálny výber loga a sloganu zdôrazňuje komunitného ducha a vyvoláva pozitívne emócie. Ich kombinácia vytvára silný nástroj na oslovanie nielen miestnych obyvateľov, ale aj všetkých návštevníkov, ktorí do Slovenskej Lupče prichádzajú za kultúrou, športom, relaxom, obchodom či cestovným ruchom.

Vladimír Homola a Juraj Valica

Láska ako najvyššia motivácia činnosti v DFS Dratvárik

SLOVENSKÁ LUPČA - Rok sa s rokom stretol a prišiel čas bilancovania nášho súborového života v Dratváriku. Všetky aktivity boli aj v uplynulom roku 2024 motivované predovšetkým láskou, avšak nielen k našej tradičnej ľudovej kultúre, ale najmä k našim súborovým deťom. Práve im totiž neustále radi pomáhame vidieť krásu našej slovenskej kultúry a tradícií, ako i nadobúdať nové a lepšie schopnosti v interpretácii ľudového tanca, hudby a piesní.

Naša snaha a filantropia pri vedení súboru zostáva neustále pevne ukotvená v dobročinnosti. Možno aj vďaka nej nám aj sám pán Boh pomáha a my sami si tak lepšie uvedomujeme a cítime jeho pomoc. Aj preto môžeme minulý rok spokojne a pravdivo nazvať úspešným.

Vitázné priečky v hitparáde Kapury

Hneď v úvode uplynulého roka sa nám podarilo realizovať nahrávanie televíznej folklórnej hitparády do relácie Kapura na hrade Lupča. Je to relácia tanečných, speváckych a zvykoslovových programových čísel z repertoáru slovenských folklórnych súborov a speváckych skupín vo forme folklórnej hitparády, ktorú vyrába a vysiela STVR. Aj keď je spojenie folklóru a hitparády na prvý pohľad dosť nezvyčajné, tvorcovia relácie ponúkajú prezentáciu ľudových piesní, zvykov a tancov vo forme klipov, a osud týchto klipov je v rukách televíznych divákov. Naša skupina naj-

starších dievčat a ľudová hudba vo dvoch vstupoch *Hore Hronom dolu Hronom* a *Slatinský potôčik* sa umiestnili na krásnom 1. a 2. mieste. V januári sme okrem toho zorganizovali pod názvom *Harmatanec* ľudovú fašiangovú zábavu a o pár týždňov na to sme obecné Fašiangy oslávili vystúpením v Slovenskej Lupči a aj na sídlisku Sásová v Banskej Bystrici.

Úspešní speváci aj instrumentalisti

Jarné mesiace okrem iného deťom priniesli aj účasť v regionálnom kole celoštátnej postupovej súťaže a prehliadky hudobného folklóru detí *Vidiečanova Habovka 2024* v Ponickéj Lehôtke. O tom, že boli skvelé, svedčí umiestnenie v kategórii *spevácke skupiny*, kde skupina starších dievčat dostala zlaté pásmo a zabezpečila si postup do krajského kola. V kategórii *speváci sólisti* si vyspeval strieborné pásmo Peter

Prachar a úžasné úspechy boli aj v kategórii *instrumentalisti*. Tu sme získali trikrát zlaté pásmo a raz zlaté pásmo s priamym postupom do krajského kola. Marek Lehocký predviedol hru na fujaře, pastierskej píšťale a gajdách. Bronzové pásmo získali Adam Bartko, ktorý predviedol hru na pastierskej píšťale a Peter Lipa svojou hrou na heligónke. Okrem toho deti absolvovali vystúpenie pre Červený kríž v Slovenskej Lupči.

Strieborné dievčence zlatý píšťalkár

V apríli sa na základe úspechu z predchádzajúceho mesiaca mali folkloristi z DFS Dratvárik zúčastnili na krajskom kole celoštátnej postupovej súťaže a na prehliadke hudobného folklóru detí *Vidiečanova Habovka 2024* vo Veľkom Krtíši, a ani tu nesklamali. V kategórii *spevácke skupiny* krásne strieborné pásmo získala skupina

starších dievčat. A nádherné zlaté pásmo s návrhom na postup si vybojoval Marek Lehocký v hre na pastierskej píšťale v kategórii *sólisti instrumentalisti*. Deti zároveň predviedli svoje vystúpenia v Brusne pri príležitosti stavania mája a u Hiadlovských na farme v Slovenskej Lupči. Májové teplé počasie sprevádzalo spoločné vystúpenie s DFS Dupkáčik z Banskej Bystrice a vystúpenie *Nedela Cantáte* v evanjelickej farskej záhrade. Jarné mesiace, a samozrejme vystúpenia detí, zavŕšil Turíčny jarmok v Slovenskej Lupči.

Navštívili Grécko aj Čechy

O tom, že nám v Slovenskej Lupči rastú úžasní hudobníci, opäť presvedčil Marek Lehocký. Porotu na celoštátnej súťažnej prehliadke hudobného folklóru detí *Vidiečanova Habovka 2024* svojou hrou na pastierskej píšťalke oslovil natol'ko, že získal nielen zlaté pásmo, ale aj cenu laureáta kategórie *sólisti instrumentalisti*. Počas leta mali dratvárikovia vystupovali aj počas dní obcí Jasenie a Môlča.

Spoločné priateľské vystúpenie absolvovali v Slovenskej Lupči s DFS Vločka zo srbskej Kovačice. A o pár dní na to sa vydali na zahraničný zájazd do gréckej Parálie. Aby to však nebolo v júli všetko, prišiel malý oddych, smiech a poriadna zábava v detskom tábore s názvom Leto s Dratvárikom. August totiž veštil opäť cestovanie. Tentoraz za hranice k našim západným susedom do Čiech na folklórny festival s názvom „Setkání s folklorem“ v Hradci Králové.

► Potešili publikum aj v kostoloch

Po prázdninách čakalo deti ďalšie domáce vystúpenie na akcii „Luteránska procesia“ v Slovenskej Lupči. A v októbri vystúpili počas banskobystrickej *Haravary* v programe *Hravá vrava*. Hneď na to potešili starých v Domove dôchodcov v Slovenskej Lupči. Oslávil tak spolu s nimi Mesiac úcty k starším. Keďže posledný mesiac v roku patrí tým najkrajším sviatkom, zavřšili ho deti krásnymi vystúpeniami na Vianočných koncertoch v evanjelickom kostole v Ľubietovej, v katolíckom kostole v Medzibrode, v domovoch dôchodcov v Slovenskej Lupči a v Sebedíne. Neobišli však ani domáce publikum a tu v Slovenskej Lupči mu venovali vianočný koncert v evanjelickom chráme Božom.

Nielen vystúpenia, je toho oveľa viac

Nie sú to však iba vystúpenia. Ono je toho oveľa viac. Obhliad-

nuc sa za týmto všetkým vidíme aj všetky naše nácviky, sústreďenia, hodiny strávené v súborovej krojári pri balení, ale i pri žehlení a iných nevyhnutných prípravných činnostiach. Vnímame lásku a podporu našich blízkych doma v rodinách, ktorí nám neustále tolerujú našu neprítomnosť. Ceníme si podporu, ohotu a chuť zo strany rodičov našich detí, ktorí ich na nácviky, sústreďenia a vystúpenia vozia a organizujú si rodinný život podľa súborového programu. Cítíme aj smútok z nevyhnutnej roz-

lúčky s našimi najstaršími členmi, ktorí odišli do mládežníckych banskobystrických súborov. Čas však zastaviť nemožno. Prajeme im teda veľa úspechov a veríme, že spomienky na nás v ich srdciach majú pevné korene.

Úprimné poďakovanie všetkým

Za úspech, ktorý DFS Dratvárik a jeho členovia, hlavne sólisti inštrumentalisti, mali v celoštátnej súťažnej prehliadke hudobného

folklóru detí *Vidiečanova Habovka 2024*, vďačíme vytrvalej a rovnako dobročinnnej práci pána Ľubomíra Tataruku.

Počas našej dlhoročnej činnosti sme zaznamenali aj neodškriepiteľný pozitívny prínos hudobného vzdelania. A to naši členovia dostávajú v našej Základnej umeleckej škole. Aj zásluhou učiteľov, ktorí vstúpajú základy hudobnej teórie, môžu členovia súboru dosahovať vynikajúce výsledky či už počas vystúpení, no hlavne súťažných prehliadok. Uvedomujeme si to. Ďakujeme aj za každoročnú podporu a finančnú pomoc, ktorú dostávame od našej obce a jej poslancov. Ďakujeme aj za podporu od pána starostu Rolanda Lampera, aj za pomoc pani Jany Hričovskej. Každú pomoc si vážime a máme vždy snahu ju opätovať a neustále našou činnosťou šíriť dobré meno Slovenskej Lupče. Z úprimného srdca vám ĎAKUJEME!

**Stanislava Čiamporová
Spracovala a upravila:
Erika Lamperová
Foto: archív DFS**

Obrovský úspech DFS Drienka

SLOVENSKÁ LUPČA/PONIKY – Ako vsutku za „historický“ sa môže označiť nedávny úspech malých folkloristov z DFS Drienka, ktorí sa stali absolútnymi víťazmi regionálneho kola súťažnej prehliadky hudobného folklóru O Ponickú fujarku 2025.

Stalo sa to 16. marca 2025 vôbec po prvýkrát, odkedy je, ako sa hovorí, Drienka Drienkou, čo deti vyhrali túto súťaž. Okrem toho si odniesli domov dve strieborné pásma v II. kategórii Sólisti speváci a spevácke duá a v kategórii Ľudové hudby, 2 dve zlaté pásma v I. kategóriách Sólisti

inštrumentalisti a Sólisti a spevácke duá. Spevácke skupiny DFS Drienka vyhrali obe svoje kategórie a stali sa tak „LAUREÁTMI“

súťaže. Navyše, mladšia skupina si domov odniesla aj Cenu diváka. Za celkový úspech v Ponikách ocenili DFS Drienka Hlavnou ce-

nou. Poďakovanie patrí deťom, ale samozrejme aj všetkým, ktorí ich k folklóru vedú.

(ela)

Hrad Ľupča po zime otvoril svoje brány

Pripravená je nová výstava i bohatý program počas celej sezóny

SLOVENSKÁ ĽUPČA - Po troch mesiacoch zimnej uzávery bola na hrade Ľupča otvorená nová sezóna. Prináša viacero noviniek, ktoré si budú môcť návštevníci vychutnať počas celého roka. Tešiť sa môžu na expozíciu v Rubigallovej veži, tematické výstavy, ale aj kultúrne či hudobné vystúpenia.

Po zimnej uzávere, počas ktorej nie je možné organizovať komentované prehliadky z bezpečnostných dôvodov, boli priestory hradu opäť otvorené v prvý marcový víkend. Aj vďaka jarným prázdninám si cestu za múry stredovekej pamiatky našlo mnoho návštevníkov, ktorí si pozreli i novú expozíciu v Rubigallovej veži.

Práve táto výstava je najväčšou novinkou nadchádzajúcej sezóny. Pavol Rubigall bol významný majiteľ hradu v šestnástom storočí, ktorý doň investoval značné prostriedky. Okrem toho bol mimoriadne vzdelaný, rád cestoval a je tiež autorom prvého uhorského cestopisu. Jeho vášňou bolo i zberateľstvo. Aj preto je expozícia ladená v duchu jeho života. Návštevníci si môžu pozrieť zaujímavé mince, knihy či poštové známky zo súkromnej zbierky profesora Júliusa Forsthoffera, ktorý je rodákom z Brezna. Súčasťou expozície je aj rekonštrukcia nálezu strieborných rímskych mincí z Hrádku nad Balážami, ktoré skúmal amatérsky archeológ Jozef Stanikoviansky.

Podobná úloha

V súčasnosti Železiarne Podbrezová plnia podobnú úlohu ako Pavol Rubigall. S odstupom storočí nadviazali na ušľachtilé humanistické myšlienky nielen prostredníctvom dlhoročnej systematickej obnovy hradu, ale aj formou podpory umenia, v tomto prípade zaobstaraním súkromných zbierok od zberateľov. Prezentovaná je tak numizmatika, filatelistika, ale i knihy, teda presne oblasti, ktoré boli charakteristické pre život Pavla Rubigalla. Keďže Rubigallova sála nebola doteraz súčasťou prehliadkového okruhu, bolo potrebné realizovať nevyhnutné úpravy priestoru. Osadený bol i nový nábytok, zhotovený podľa špecifiká-

cie miestnosti. Objednávali sme ho u dodávateľa Františka Piffka zo Slovenskej Ľupče, s ktorým máme dobrú skúsenosť z minulosti, keďže zariaďoval aj neogotickú časť hradu. Do Rubigallovej veže boli osadené masívne drevené vitríny, ktorých predná časť je presklená. Zároveň sú presvietené LED svetlami. Všetky tieto prvky esteticky dotvárajú celkovú atmosféru vystavených exponátov a tým pomáhajú k lepšej prezentácii zbierky.

Sprievodné podujatia

Už prvého apríla otvoríme výstavu Poklady Magdalény Anny Jančurovej, ktorá bude trvať až do prvého júna. Pôjde o expozíciu umeleckých šperkov a diel, pričom premiéra výstavy bola už v Poľskom inštitúte v Bratislave a tešila sa veľkému úspechu. Magdaléna Jančurová sa narodila v Poľsku, ale už niekoľko rokov žije a tvorí v Slovenskej Ľupči. Vyštudovala na Akadémii výtvarných umení v Krakove. Jej špecializáciou v tomto období bolo komorné

sochárstvo. Neskôr študovala dizajn kovu a šperku na UUD v Plzni. Svoje schopnosti počas a po štúdiu si zdokonaľovala na praxi u zlatníckych majstrov v Čechách a na Slovensku, no vďaka svojmu predošlému vzdelaniu prenáša sochárske postupy aj do zlatníckej tvorby. Ak pripustíme, že tvarovanie zlata, mosadze, železa, či dokonca skla je akýmsi „jazykom“, Magdalénine šperky môžeme nazvať „prekladom“ z reči sochára. Sú tiež novodobými talizmanmi, inšpirovanými jedinečnou osobnosťou, príbehom a túžbami zákazníka. Otvorenie hlavnej letnej turistickéj sezóny na začiatku leta sa bude niesť v znamení výstavy rodiny Čutekovicov.

Pôjde o expozíciu troch generácií uznávaných umelcov – nebohého Antona, ktorý bol zakladajúcim členom výtvarnej skupiny Mikuláša Galandu, v ktorého šlapajach pokračujú aj syn Juraj a vnuk Maximilán, pričom sa pýšia mnohými oceneniami za svoje diela. Vernisáž výstavy bude sprevádzaná atraktívnym hudobným hosťom Petrom Lipom.

Ďalšie podujatia

Nepôjde však o jediný hudobný program na hrade. Pred širokou verejnosťou vystúpi 13. júla Helena Vondráčková, legenda československej hudobnej scény. Na svoje si však prídu aj rodiny s deťmi. Máme dohodnutú spoluprácu s organizáciou Ars Festival a znovu pripravujeme festival *Dračie dni*. Toto podujatie zožalo minulý rok veľký úspech, na hrad zavítali desiatky rodín s deťmi a ohlasy boli veľmi pozitívne.

V súčasnosti ešte prebiehajú rokovania ohľadom zabezpečenia sokoliarskych vystúpení počas vybraných víkendových dní a aj komunikácia so zoskupením Projekt Donč, ktorí netradičným spôsobom vracajú návštevníkov o niekoľko storočí naspäť. V minulom roku boli počas ich vystúpení v Slovenskej Ľupči pripravené i nočné prehliadky hradu, ktoré taktiež zožali veľký úspech.

Otváracie hodiny

Pre návštevníkov sú brány hradu otvorené od marca až do konca júna každý deň okrem pondelka. Počas pracovných dní bude sprístupnený dolný hrad s dvanástimi tematickými zastaveniami. Hostia majú možnosť prejsť si dolný hrad individuálne a na nádvorí môžu stráviť ľubovoľný čas v rámci intervalu otváracích hodín.

Komentované prehliadky horného hradu budú v uvedených mesiacoch vždy počas víkendov a všetkých sviatkov, a to každú celú hodinu od 10:00 do 15:00 hodiny (posledný vstup). Exkurzia s výkladom v interiéri hradu trvá približne hodinu.

Hrad Ľupča láka čoraz viac turistov a každoročne prináša nové atrakcie, aby sa návštevníci radi vracali. Sprievodné kultúrne podujatia sú určené všetkým generáciám a nasledujúca sezóna sľubuje, že bude úspešná vďaka dlhoročnej obnove a podpore Železiarní Podbrezová. Veríme, že hrad Ľupča sa bude aj naďalej tešiť priazni návštevníkov a pozitívnej odozvy všetkých, ktorí ho navštívia. Tešíme sa na vašu návštevu.

Vladimír Homola
kastelán hradu Ľupča

Brigáda na Mackovom boku

SLOVENSKÁ LUPČA – Kto by nepoznal krehkú kvetinku ponikleca, ktorý ako Európskou úniou chránená rastlina už o pár týždňov zaleje fialovou farbou briežky Mackovho boku v blízkosti Slovenskej Lupče. O tom, že sa o jeho prosperitu v rezervácii európskeho významu musí v dnešnej dobe postarať aj človek sám, sa presvedčili aj žiaci 7. B triedy, ktorí spolu s učiteľmi priložili na jeseň ruku k dielu pre dobrú vec.

Rezervácia bola vyhlásená v roku 1976 na výmere 3,75 ha. Išlo naozaj o jedinečné územie. Za túto osobitosť vďačil Mackov bok nielen prírodným podmienkam, ale najmä paseniu, ktoré ponikleca na strmých svahoch najlepšie vyhovuje. Avšak zmenou hospodárenia v priebehu nasledujúcich rokov došlo k zarastaniu územia a postupnému ubúdaniu poniklecov. Až doslova v hodine dvanástej sa zmobilizovali dobrovoľní aj štátni ochránari a postupne sa vďaka brigádam územiu znova začala vracat jej niekdajšia sláva. Najcennejšia, centrálna časť územia ešte stále ostáva pod korunami náletových drevín, dnes už prevažne statných borovic, hoci podľa katastrálnej mapy by to mala byť lúka.

Do rúk vzali hrable aj siedmci

Na poslednej brigáde vzali do rúk hrable aj siedmci zo Základnej školy Sama Cambela. „Našou úlohou bolo hrabať a vyčistiť chránenú lokalitu Mackov bok v Slovenskej Lupči. Bolo nás devätnásť detí, pani učiteľka Maloveská, pani učiteľka Vojníková, pán učiteľ Polóny a milí ochránari. V piatok sme sa celí nedočkávali tešili, aké to tam bude, a prišli sme k záveru, že to bolo skvelé a veľmi užitočné, čo nás veľmi potešilo. Naša cesta tam trvala asi štyridsať minút, ale tým, že sme si ju užívali, sme úplne stratili pojem o čase. Keď sme tam dorazili, zložili sme si veci a vrhli sme sa hneď do práce. Ani sme netušili, a mali sme polovicu lúky zhrabanú. Keďže nám to išlo od ruky, tak sme od ochránarov dostali aj odmenu – kolu a vineu, ktoré sme si vypili počas prvej prestávky. Potom sme sa vrhli znova do práce, lebo sme ju chceli dokončiť. Po troch až štyroch hodinách sme mali hotovo,“ napísala nám vo svojom článku za všetkých spolužiakov Sára Dianišková. „Pán Daniel Baláž zo Štátnej ochrany prírody nám vysvetlil, aké dôležité je udržiavať prírodnú rezerváciu Mackov bok, ktorá je náleziskom viacerých druhov poniklecov - ponikleca slovenského (Pulsatilla

slavica), ponikleca prostredného (Pulsatilla subslavica) a ponikleca veľkokvetého (Pulsatilla grandis).

O chránené územie sa treba starať

„Pre zachovanie bohatstva flóry v tejto lokalite bolo dôležité pravidelné a dlhodobé spásanie ovcami alebo kozami, ktoré potlačalo zarastanie územia náletovými drevinami a vytváralo vhodné podmienky pre existenciu poniklecov,“ doplnila Sára Dianišková a pokračuje: „V súčasnosti toto pasenie neprebíha, a tak je potrebné udržiavať túto lokalitu kosením a hrabaním. Ďalej nám vysvetlil, aké je dôležité starať sa o chránené rastliny. Spolu s nami sa na brigáde zúčastnili členovia Štátnej ochrany prírody SR, zamestnanci Národného parku Nízke Tatry, CHKO Poľana a dobrovoľníci z občianskych združení zameraných na ochranu prírody. Pán Baláž nás pochválil a povedal, že by bol rád, keby sme prišli pomôcť aj na budúci rok. To nás veľmi potešilo, poďakovali sme sa, rozlúčili a išli sme domov. Cesta naspäť nám ubehla ešte rýchlejšie ako tá predtým, keďže sme mali za sebou kus dobre vykonanej práce. Myslím, že tento deň nás veľa naučil, dal nám nové

skúsenosti, a už teraz sa tešíme na budúci rok a nové zážitky“ doplnila Sára Dianišková.

Výsledkom je nárast populácie ponikleca

Práve kvôli výskytu ponikleca je prírodná rezervácia Mackov bok súčasťou územia európskeho významu v rámci takzvanej sústavy chránených území NATURA 2000. Na základe požiadavky Európskej únie o doplnenie sústavy NATURA 2000 o vybrané druhy a biotopy bola aj lokalita na Mackovom boku v roku 2023 rozšírená o ďalšie plochy. Tie vďaka starostlivosti dobrovoľných ochránarov v posledných rokoch zaznamenali nárast populácie ponikleca. Celé územie sa nachádza na pozemkoch, ktoré sú vo vlastníctve obce.

Sára Dianišková 7. B
Spracovala: **Erika Lamperová**
Foto: **archív ZŠ**

Učia deti prirodzene vnímať potrebu využívania obnoviteľných zdrojov

SLOVENSKÁ LUPČA – O vskutku ekologické riešenie, ako si poradiť so splachovaním toaliet a nepoužiť pri tom pitnú vodu, sa naša základná škola podelila s televíznym štábom z STVR 2 v novembrovej relácii Na zelenej adrese.

Ide o magazín zameraný na pozdvihnutie environmentálneho zmysľania, ktorý ponúka inšpiratívne príbehy jednotlivcov, organizácií, samospráv a firiem, ktoré napomáhajú k trvalou udržateľnému rozvoju Slovenska.

Zberné nádoby pod zemou

„Na základnej škole Sama Cambela v Slovenskej Lupči prijali ne-

tradičné rozhodnutie. Budú splachovať dažďovou vodou! Areál školy je naozaj pestrý a majú tam veľa zelených riešení, na ktoré je radosť pozerat,“ uviedol reláciu moderátor Juraj Hnilica.

Nápad našej školy použiť na splachovanie dažďovú vodu sa podarilo zrealizovať po nemalom úsilí všetkých nadšencov s finanč-

nou pomocou zo zdrojov Nórskeho fondu v septembri pred viac ako rokom. A ako v relácii uviedol riaditeľ školy René Kováčik, celý proces, ktorý ich priviedol k zdarnému výsledku a stál nemalo úsilia, trval niekoľko rokov: „Zberné nádoby sa nachádzajú priamo pod zemou, pričom objem týchto dvoch retenčných nádob je desaťtisíc litrov a tie zberajú dažďovú vodu z troch striech.“

Splachovaním dažďovou vodou sa to nekončí

Od septembra 2023 tak škola ušetrila 212 metrov kubických pitnej vody. Nepoužívajú ju, samozrejme, iba na splachovanie. Voda

služi aj na polievanie vertikálnej záhrady, ako aj na udržiavanie tzv. dažďovej záhrady v priestoroch školy. Okrem toho majú aj veternú turbínu, solárne panely a ďalšie príklady, ktorými učia deti prirodzene vnímať potrebu využívania obnoviteľných zdrojov ako najefektívnejšieho a najekonomickejšieho riešenia, ktoré ponúkajú práve prírodné zdroje. Riaditeľ televíznemu štábu ešte prezradil, že do budúcnosti plánujú revitalizovať vnútorný blok v areáli školy, a to nahradením starého asfaltu dlažbou, ktorá by bola polopriepustná, aby dažďová voda stekala do podzemných vôd a neodparovala sa.

Erika Lamperová
Foto: **archív ZŠ**

Kto nesie svetlo, svieti aj druhým

SLOVENSKÁ ĽUPČA - Hoci nám už jar klepe na dvere, je správne zaspomínať si na vydarené akcie, ktoré sa rok čo rok organizujú pravidelne v obci občanmi samotnými, šikovnými občianskymi združeniami alebo spolkami nadšencov. Taký bol 9. november, keď práve v čase, keď svetla bolo už pomenej, ulice obce Slovenská Ľupča zaplavili svetlá lampiónov. Podľa tradície má svetlo lampiónov presvietiť miesta v nás a má ukázať cestu nám a ľuďom okolo nás. Kto nesie svetlo, nesvieti len sám sebe, ale i druhým.

Lampiónový sprievod alebo kedysi lampiónová paráda, sa koná v Slovenskej Ľupči pod vedením Materského centrum KLúčik od roku 2008. Aj tentoraz ho sprevádzala hudba a dobrá nálada. Tento rok bolo spoluorganizátorom Združenie rodičov pri ZŠ Slovenská Ľupča v zastúpení Zuzana Červenáková, Jozef Polievka, Matej Jakuš, Jaromír Dubšík, Miroslav Holécý, a ako hlavný organizátor Martina Balková. Podujatie sa už tradične začalo pred Mestským kultúrnym strediskom, kde tú správnu atmosféru pripravili deti

zo ZUŠ v Slovenskej Ľupči pod vedením učiteľov a pána riaditeľa ZUŠ Rastislava Kašiaru. Ich vystúpenie bolo famózne a ďakujeme za podporu. Celým podujatím nás sprevádzal Marek Poliak.

Nechýbalo prekvapenie

Pred MKS bolo pripravené občerstvenie – koláčiky, popcorn, detský punč, čajík, a pre rodičov aj

varené víno. Nechýbalo prekvapenie, a to ohňová šou, ktorá mala veľký úspech. Výborná nálada bola počas celého podujatia a napriek chladnému počasiu ľudia mali k sebe o čosi bližšie. Cieľom podujatia je priniesť svetlo, lásku a radosť medzi ľudí a rozsvietiť ich srdcia láskou. Tento rok sme si zaspomínali aj na zosnulých zapálením sviečky, ktoré sa ukládali do svietnika v tvare srdca. Deti

si mohli vyrobiť lampióny v MC KLúčik a so svojím krásnym, vlastnoručne vyrobeným lampiónom spestriť podujatie. A lampiónov bolo naozaj veľa. O bezpečnosť sa postarali DHZ Slovenská Ľupča. Ďakujeme. Podujatie bolo realizované s finančnou podporou obce Slovenská Ľupča.

text: Zuzana Červenáková, upravila (ela)
foto: Jaromír Dubšík

Ocenili súťaž „Vločková výzdoba“

SLOVENSKÁ ĽUPČA – Aj Rodičovská rada, ako je už zvykom, pripravila školákum mikuláskie prekvapenie. Mikuláš spolu s anjelom a čertom zavítali k deťom v ZŠ Sama Cambela v Slovenskej Ľupči tradične 6. decembra. Rozdávali balíčky a ocenenia triedam, ktoré sa zapojili do súťaže „Vločková výzdoba“.

Úprimná detská radosť, vďaka a žiariace oči sú odmenou pre členov Rodičovskej rady, ktorí im okrem sladkostí pripravili malé prekvapenie. Vďaka finančnej podpore obce Slovenská Ľupča to boli tento rok rukavice s vianočným motívom. Žiaci v triedach si na oplátku pripravujú pre Mikuláša

ša básničky, pesničky, pohostenie alebo iné prekvapenie. Do súťaže sa zapojilo všetkých devätnásť

tried, čo nás veľmi potešilo. Preto všetci žiaci dostali malú odmenu. Okrem toho sa najviac našej

porote páčila výzdoba na prvom stupni v triede 1.B. Na druhom stupni bola najvianočnejšia trieda 5.B. Odmenu dostali aj žiaci z 1.A, 3.A, 7.A a 6.A. Už o rok sa tešíme na nádherne vyzdobené triedy.

**(zč) Rodičovská rada
pri ZŠ Slovenská Ľupča
Foto (jd)**

REALIZOVANÉ S FINANČNOU PODPOROU
OBCE SLOVENSKÁ ĽUPČA

Vystrieli si krásny výsledok

SLOVENSKÁ LUPČA – Prvé dva tohtoročné mesiace priniesli športové súťaže aj našim mladým strelcom, ktorí dokázali, že strelba zo vzduchových zbraní patrí k ich obľúbeným disciplinám a že sú v nej naozaj výborní.

Koncom januára sa žiaci našej školy zúčastnili na športovej súťaži družstiev a jednotlivcov, žiakov ZŠ v Banskej Bystrici. Naše družstvo v zložení Tomáš Houška, Nicolas Malík, Ivan Sýkora, Michaela Blaškovičová a náhradníčka Ema Bartková nám opäť ukázali, že v strelbe patria k tým najšikovnejším strelcom. Dôkazom toho je 1. miesto v súťaži družstiev. V súťaži jednotlivcov v kategórii chlapcov si Ivan Sýkora vystrirel 2. miesto a Nikolas Malík 3. miesto. V súťaži jednot-

livcov v kategórii dievčat si 3. miesto vystriela Michaela Blaškovičová. Február priniesol našim strelcom účasť na majstrovstvách kraja. V súťaži starších žiakov si družstvo v zložení Tomáš Houška, Ivan Sýkora a Matúš

Štubniak vystriela 4. miesto. Najlepším strelcom družstva bol Tomáš Houška, ktorý skončil na 12. mieste. V súťaži mladších žiakov si družstvo v zložení Ema Bartková, Matúš Marek a Adam Rusko vystriela 6. miesto. Najlepším

strelcom družstva bol Matúš Marek, ktorý skončil na 10. mieste. Strelcom gratulujeme k úspešnej reprezentácii školy.

**Text: Alena Luptáková
Spracovala: (ela)
Foto: archív ZŠ**

Malí korčuliari sa poriadne osmelili

SLOVENSKÁ LUPČA – Počas tohtoročného korčuliarskeho kurzu sa naši druháci zo Základnej školy Sama Cambela poriadne osmelili. Niektorým stačilo iba prekonať strach z tvrdého pádu na ľad, iní zlepšili svoje korčuliarske zručnosti.

Trojdnňový kurz sa konal na klzisku v športovom areáli Pepas v Slovenskej Lupči. Úplní začiatčníci prekonali svoj počítačný strach a už v prvý deň korčuľovali samostatne. Ostatní žiaci si zlepšili svoje korčuliarske zručnosti a zároveň pomáhali svojim spolužiakom. Na záver kurzu sa uskutočnila krátka ukážka, v ktorej naši druháci individuálne predved-

li, čo sa naučili. Za svoje úsilie získali diplom a dobrý pocit, že venovali čas svojmu zdraviu a ďalšej športovej aktivite.

**Text: Lucia Fukasová
Spracovala: (ela)
Foto: archív ZŠ**

Okresné kolo Hviezdoslavovho Kubína bolo úspešné

SLOVENSKÁ LUPČA – Február priniesol štyrom recitátorom zo Základnej školy Sama Cambela v Slovenskej Lupči recitátorský úspech. Žiaci sa zúčastnili súťaže Okresného kola Hviezdoslavovho Kubína v umeleckom prednese poézie a prózy.

Súťaž prebiehala na Základnej škole Pieninská v Banskej Bystrici. Našu školu reprezentovali žiaci 3., 4., 5., 6. a 8. ročníka v troch kategóriách. Vo veľkej konkurencii recitátorov uspeli žiaci: Lea Frčová zo 6. A, Michal Komora z 5. B, Adam Bobák zo 4. A a Hana Chovancová z 3. B. Všetci postupujú

do regionálneho kola. Úspešným recitátorom gratulujeme a prajeme im veľa úspechov.

**(mk, ela)
Foto: archív ZŠ**

„Za priazeň ct. zákazníkom ďakujem – znamenám sa s úplnou úctou“

SLOVENSKÁ LUPČA – Vedeli ste, že prvý dámsky kadernícky salón vôbec v histórii Slovenskej Lupče si založila Gabriela Humenská? Bolo to pár rokov po konci druhej svetovej vojny. Na časy minulé sme si zaspomínali s jej dcérou, 82-ročnou Silviou Zemanovou, ktorá mala vtedy šesť rokov. Dodnes opatruje doma maminu vývesnú tabuľu zo salóna, cenník služieb, ako aj oznam o otvorení salónu, kde znelo: „V prípade potreby nezabudnite sa obrátiť na moju solídnu firmu. Za priazeň ct. zákazníkom ďakujem – znamenám sa s úplnou úctou.“

Dovtedy salón s takýmito službami veru v ponuke nebol. Mama, ktorú volali celý život všetci Elka, sa učila v Bratislave, a vtedy museli kaderničky vedieť všetko. Strihať, ondulovať, manikúru aj pedikúru. Všetko. Mama spomínala, že jej mama a moja stará mama, keď ešte bývali v Záhradnej ulici, bola proti. Nechcela ani počuť o tom, že jej dcéra odíde do učenia do veľkého mesta. Ale mama bola tvrdohlavá.

To nabrala odvahu zriadiť si salón hneď po návrate do Slovenskej Lupče?

Ále kdeže. Svadba, dieťa, tak to už kedysi chodilo. Vraj chodila aj po domoch česať na svadby. Do Korónych, Maštalcov, a často vraj utekala aj s kočíkom na dolný koniec česať. Dali sa mi vraj maličkaj s vl-

Silvia Zemanová dodnes uchováva spomienky na mamu

nou hrať, a tak som ju motala, až mi ruka zmodrela. Ale ja, čo si ako malička prvé pamätám, že ženy chodili k nám domov – na Krížnu ulicu, kde sme bývali. Spomínam si, že vraj často robila do tretej do rána dole v suteréne. Až potom si otvorila salón v Nádražnej ulici 14. Teda v súčasnej Czambelovej ulici.

Sama do tretej do rána?

Aby som pravdu povedala, pomáhal jej často otec. Umýval hlavy ženám. Neraz som počula, a pamätám si to dodnes, ako vravievali: „Pán Humenský, vás si prosím, vy tak dobre viete vydrieť hlavu...“ A veru, vraj vyšúchal hlavy poriadne.

Salón teda oficiálne sídlil na terajšej Czambelovej ulici a čisto „dámska obsluha“ tu ponúkala trvalú, železovú a vodovú onduláciu...

Okrem toho umývanie, strihanie a farbenie vlasov. Manikúru a lakovanie nechtov. Tam za ňou chodili ženy z Lupče, ale aj z okolitých dedín. Neobjednávalo sa. Prišli, posadili sa a čakali. Aj do desať ich naraz bolo. A otec chodil pomáhať. Stihla všetky, a po čase mala aj učnice.

Pravda je. Kedysi boli ženy zvyknuté chodiť do kaderníctva relatívne často, aj raz za týždeň, keď mohli. A návšteva takého salóna

pripínala hotový rituál a zároveň spoločenskú udalosť. Preberalo sa všetko...

Áno, móda, vzťahy, aj klebety. Väčšinou každý každého poznal. Tak sa pri čakaní klebetilo. Bola som malá a rozumela som máločomu, ale bola som tam často a rada. A keď boli plesy a zábavy, najkrajší bol pre mňa ako dieťa hviezdny prach.

Hviezdny prach?

Vtedy veľmi neboli žiadne laky alebo prípravky chemické na vlasy. Kaderničky si v tej dobe pomáhali, ako vedeli. Aj ona si ho pripravovala sama z brezovej vody, takého volákeho lepidla,

Chemická trvalá - kadernička Humenská s učnicou Olgou Homolovou

Kaderníctvo v terajšej knižnici - pani Humenská, s kaderničkami pani Homolovou a pani Pappovou

Kaderníctvo na námestí, kde je Advik. Július Rakyta, Janko Slobodník, pani Elka, Anna Mistríková, Viera Rafajová

► a k tomu rozdrvila vianočnú guľu na jemný prášok a zdobila. Bolo to krásne. Ženám sa to veľmi páčilo. Vlasy sa ligotali celú noc.

Ja si pamätám ako dieťa spred 50-tych rokov tetu holičku Blanku vedľa Vesny na rohu a jej vysokú červenú krútiacu sa stoličku s operadlom. Tam nás, či dievčatá či chlapcov, strihala

Gabriela Humenská - Elka

Pani Humenská robí účes po chemickej ondulácii

Železová trvalá - robí sa účes Lucke Zelenej a prišiel sa pozrieť holič pán Šlachta

všetkých zaradom. Stále si viem vybaviť ten štekliaci strojček na hrdle a mäkkú kefku na kúsky ostrihaných vlasov za golierom.

Presne, tam už boli ako „komunál“ Kaderníctvo a Holičstvo. Aj mama z Nádražnej ulice časom prešla najprv do priestorov súčasného Adviku - drogérie - a stala sa súčasťou „komunálu“. Išlo o Komunálne služby. Tie boli asi po celej republike - boli pod nimi kaderníctva, práčovne a rôzna remeselná malovýroba. Tu už bol vedúci pán Ján Zelený a bolo tam aj holičstvo. Pamätám sa, že tu bol vedúcim Koloman Kolesár. Po čase sa presťahovali do priestorov súčasnej obecnej knižnice.

Holič Janko Slobodník

Tam mama bola dvanásť rokov. A s ňou boli aj ďalšie kaderničky, pani Homolová a Pappová.

No, to je naozaj kus života. Človek vtedy nemenil zamestania, ale pracoval celý život v jednom. Nevie si už zrejme ani predstaviť kvalitu vtedajších služieb a porovnať ju s dnešnou. O prípravkoch ani nevravím. Čo vlastne používali, pamätáte sa?

Mama bola kaderničkou naozaj celý život. A čo si pamätám? „Špic krém na vlasy“, biely v modrej krabičke, časom to boli Elidy šampóny, Brezová voda bola žltá a príhľavová bola zelená. A ešte ARVID, to bola výživa na korenky vlasov. Ale viem, že prípravkov, keď som bola malá, bolo iba pár.

A tu prišla na rad ľudová fantázia, ako hviezdny prach, čo ste spomínali. Hovorí sa, že účesy tužili pivom, citrónovou šťavou, ale asi najčastejšie cukrovou vodou. Riedke farby zahusťovala múka, a keď sa chcel dosiahnuť jemne modrastý odtieň, priliali atrament...

Mne mama vlasy umývala žltkom a olejom, aby mi zhustli. Mala som ich veľmi jemné.

Presne, vajíčka! Ja si zase spomínam aj na nejaké hnedé mydlo obyčajné, starká vravievala, že s mäkkou vodou zo studničky robí zázraky. Ale aj odvar zo žih-

lavy, skorocelu, a samozrejme, brezový.

No, a železná ondulácia, studená vlna a chemická trvalá. Stanioily a drevené nátačky, dodnes ich máme kdesi odložené po mamke. Studenou vlnou dokázali zvlíňť aj tvrdé vlasy ako kince a držalo to aj tri dni. Používal sa aj čpavok.

Móda bola vtedy, keď sa pani Humenská starala o lupčianske ženy, naozaj rôzna, a všetko záležalo od rokov a doby. Na ka-dečo sa spomína - v móde boli vysoké, mohutné drdoly a natupirované účesy.

Jó, tupirovalo sa aj hodinu, také boli účesy. A tie, ktoré mali vlasov

menej, mali príčesky. V nátačkách sa spávalo aj celú noc.

Ja som počula, že si pomáhali s vypchávaním drdolov aj rôznymi zlepšovákmi, vrátane vaty alebo do bochnička zošitými kúskami látok.

Teraz sa to už nedá ani porovnať. Kedysi moja mama svojim vnučkám urobila trvalú, až keď mali dvadsaťpäť rokov. Dovtedy nechcela. Dnes je to celkom iné. Farebné vlasy, zmalované tváre. Už ani človek nevie, koľko rokov má dievčina, čo ide oproti nemu. A to chodí iba na základnú...

Rozprávala sa Erika Lamperová
Foto: archív rodiny Zemanovej

Vedúci holič pán Kolesár, učnice Viera Rafajová, Anna Mistríková, a holiči učni Július Rakyta a Ján Slobodník

Prespávačka v útulni pod Kečkou

Tip na výlet

HIADERSKÉ SEDLO/KEČKA - Táto zima, nech je akákoľvek nemastná-neslaná, nemá konca-kraja. Prespávačky v letnej sezóne ponúkajú širší okruh destinácií i ubytovacích možností, čapované pivo, v batohoch viac miesta pre obživeň a západ slnka, na ktorý sa nemusíte brgániť počas najlepšej spoločenskej zábavy o pol piatej poobede. A netreba zabudnúť ani na hygienu v potoku či prameni, ktorá v lete poskytuje o čosi menej desivého krikú, klepania zubov, omrznutých údov... Napriek tomu sme sa s našou skromnou turistickou svorkou vybrali prespať na útulňu Pod Kečkou (1 137 m n. m.) počas nádherného slnečného, a trošku aj mrazivého víkendu 22. - 23. februára 2025.

síce jeden nešťastník musel vrátiť do auta po zabudnutý chlieb, čím – chvalabohu – zažehnal potenciálny hladomor (hrdina), ale odvtedy už nenastal výraznejší logistický zádrhel.

Červenou smerom na Kozí chrbát

Výstup bol sčasti znáročnený zamrznutým potokom, ktorý sa v časoch bohatších na vlahu vyliat na turistický chodník a následne stuhol, ale po niekoľkých nechcených ekvilibristických choreografiách sme zvládli aj túto obzvláštnosť a plus-mínus kolektívne sme dorušali k bivalku v Hiadel'skom sedle. Nasledovalo vítané občerstvenie v pevnom i tekutom skupenstve. Pri pohľade na vertikálu, čo sa nám postavila do ďalšieho putovania, si psychicky labilnejšia časť kolektívu dala i „za druhý“, a vykročili sme červenou smerom na Kozí chrbát. „Esenpěčkári“ tento úsek vo svojich príbehoch opisujú nie práve prívetivými výrazmi, a vskutku oprávnené. Šikmina, ktorá vedie k vrcholu na Kozom chrbte, postráda všetky fyzikálne zákony. Čistá zvislosť. Bolo nutné zavrieť oči a prepnúť na pohon 4×4. S Natáľkou, naším buldozénom, sme konštantnou rýchlosťou na vrchol dorazili prví, počkali na zadýchaných opozdilcov a spoločne si vychutnali neopísateľné výhľady na panorámu okolitej krajiny. Len ten vietor mohol byť o čosi menej otravný, pretože fučiak na vrchole by bol roztriasol aj Roalda Amundsena. Zvyšok trasy už viedol romantickou hrebeňovkou až po kopec s príznačným názvom Kečka, kde sme si v rámci odmeny „za jedon“ do kečky dať jednoducho museli.

Pôvodným nápadom bola nomenovaná spartánska útulňa v hlbokých lesoch Liptova. Po rozumnom prehodnotení pre i proti, ovplyvnenom predpoveďou počasia desiacou hlbokými mrazmi, sme však počúvali zdravý rozum a zvolili chatku, ktorá má svojho správcu a nehrozí, že z nej nejakí kmíni uchmatli sekerku, drevo, či dokonca celú piecku (osobná skúsenosť), a my zostaneme odrezaní od sveta v mrazivej divočine s minimálnou šancou prežiť. Alebo sa udeje čosi také ako prednedačnom na Gálovej, kde sa o jednu pričňu pobije dvojciferný počet záujemcov. Ved' v lete bude dostatok príležitostí otestovať naše telesné schránky i prirodzený pud sebazachovy patrične náročnou trekovou aktivitou v rámci širokej ponuky útulní našich hôr a dolín...

Naša partia pozostávala z dvoch kusov drsných chlapov (Martin a Michal) a štyroch nežných žien

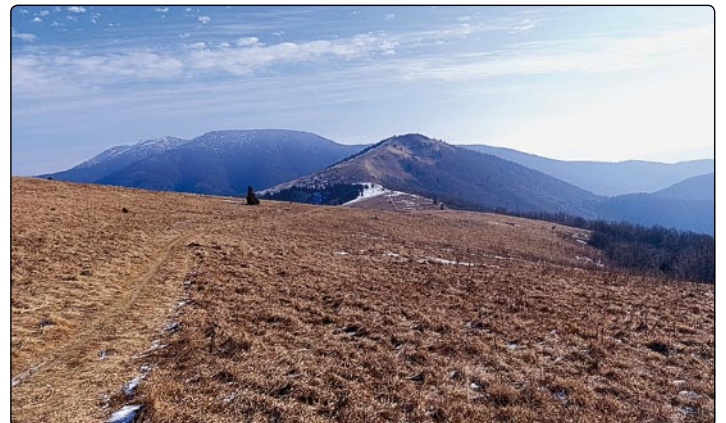
(Katka, Zuzka, Natáľka a Lucka). Nat a Lu dokonca úspešne pekrali Cestu Hrdinov SNP medzi Duklou a Devínom, takže v partii už máme dve esenpěčkovu pobozkané baby, ktorým svedčí červená. A zrejme aj preto obe výrazne pookriali, keď sa v Hiadel'skom sedle napojili na značku v tejto farbe.

Z Prostredného grúňa po modrej na Hiadel'ské sedlo

Útulňa Pod Kečkou leží v tesnej blízkosti ikonickéj Cesty Hrdinov SNP, preto je v hľadáčiku mnohých turistických dobrodruhov. Má svojho správcu a telefónne číslo, na ktoré je vhodné nahlásiť počet osôb, túžiacich po nocľahu. My sme tak učinili, pretože sme zodpovední, a veci sú o čosi jednoduchšie, keď sa zorganizujú dopredu. K útulni sa dá dostať z viacerých smerov, prakticky všetky bedekery preferujú trasu

z Donovál, tá je však easy - rodinného typu. My sme si zvolili stredne náročnú obťažnosť z juhovýchodu, nič náročné, ale predsa len dosť na to, aby sme prevetrali kečky, otestovali kondičku a trošku sa zmordovali, aby sa v noci lepšie drichmalo.

Štart pešej časti výletu sa začal kúsok nad obcou Hiadel. Každý zo zúčastnenej šestickej dostal vopred prerozdelený zoznam gastrozásob, ktoré pochtivo pribalil do hatizákov, zvyšok sa operatívne dokúpil v miestnom konzume. Na Prostredný grúň, ležiaci na južnej hranici Národného parku Nízke Tatry, sme sa presunuli „na pánov“ autami, a po vstupe do chránenej zóny parku sme odpálili výlet tematicky ideálnym welcome drinkom – Tatranským čajom. Na zdravie! Šesť dobrodruhov nahodilo na plecía batohy, na tváre úsmevy, i vykročilo popod elektrické stožiare po modrej k Hiadel'skému sedlu. Po chvíli sa

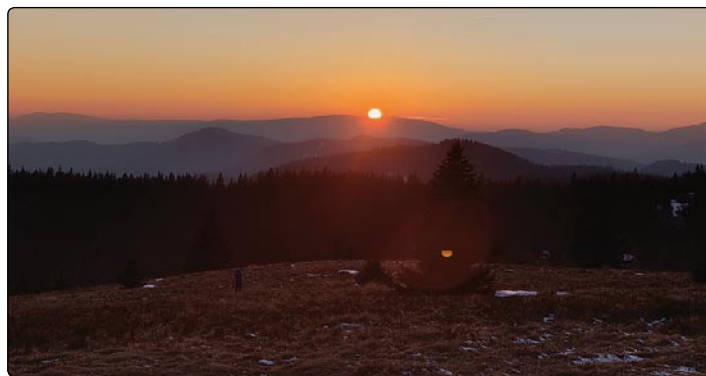

kto padol za vlast' ako prvý... Ešte predtým nám však stihol prezradiť, že najväčšou miestnou atrakciou je západ slnka, a tak sme sa, napakovaní do prasknutia, vybrali danú informáciu overiť. Naspät' na Kečku. Neklamal. Slnko klesalo k obzoru tam, kde malo, a bol to nádherný pohľad. Hlavne pre tých, ktorí videli dva západy naraz.

Aj podceňiť svoje sily a schopnosti sa tu dá

Premrznutí, ale v duševnej nirváne, sme sa vrátili na útulňu a začali obligátne zápolenie v „Človeče, nezlob se!“ V šestici bolo naozaj testom nervov, pretože ani 3 figúrky v domčeku a jedna tesne pred ním neboli zárukou istej výhry. Keď sme už okolo ôsmej mali pocit, že chata je len naša, ved' sme aj boli jediní nahlásení nocležníci, osud nám preposlal malú pripomienku, že sme sa radovali priskoro. V tme sa objavili tri mihotajúce sa svetielka čeloviek a na útulňu dorazili totálne vyčerpaní a vymrznutí česko-moravskí batúžkáři, ktorí – ako sme sa dozvedeli neskôr, keď už boli schopní komunikácie – precenili svoje sily i schopnosti, a keby im do cesty nebola prišla naša útulňa, asi by boli úspešne rozšírili už aj tak dosť výrazné portfólio umrznutých turistov spoza rieky Moravy. Stihli sa len vyzuť a objednať si niečo teplé, avšak kým im došiel čaj a polievka z chatovej kuchyne, odkváclí priamo za stolom... Ráno boli už

Miestnou atrakciou je západ slnka

Na útulňu sme dorazili okolo druhej popoludní, čo sa mi zdalo zjavne priskoro, a tak som navrhol, že či to ešte nepotiahneme na Donovaly a späť. Toto – kolektívom ignorované – nadšenie mi vydržalo až do chvíle, kým dievčatá vybalili proviant, my sme sa usadili vo vykúrenej chatke k stolu a začali hodovanie. Hneď som zabudol, že existujú nejaké Donovaly, a tlačil do seba všetko, čo bolo v rádiuse dohmatu. Baby sa pochlapili, do batôžkov pribalili dobroty od výmyslu sveta, takže všetky vyturistikované kalórie boli po chvíli niekoľkonásobne doplnené. Nehovoriac o fakte, že každá pochutina bola patrične zaliata ohnivou vodou z tajomných zákutí hatížákov. Chatár Maťo, veľmi príjemný hosťiteľ (ved' prispel zázvorovicou z vlastných zásob), síce prorokoval, že týmto tempom nevydržíme ani do večera, nakoniec to však bol on,

veseľší, zhovorčivejší, a dúfam, že nabudúce i zodpovednejší. Keďže únava doľahla aj na nás, usúdili sme, že je načim pobrať sa do riše snov. Uložili sme sa v podkrovi na letisko z matracov a do pár minút sa ozývali útulňou len rytmické nočné stony, vzdychy, a sem-tam nejaký ten výkrik do tmy, keď niekto dostal nechcený kopanec od spolunocležníka.

Kozí chrbát sa dá aj elegantne obísť

Ráno, ešte pred úsvitom, sme sa vyhrabali z vyhriatych spacákov a nastal čas na rannú hygienu v miestnom ľadovom prameni. Baby nachystali švédské stoly, páni anektovali kadibúdku. Po chvíli sa dokonca prebral aj chatár, ktorého výraz naznačoval, že na túto noc, a hlavne našu partiu, nezabudne do konca života. Nakoniec sa prebudili aj naši zahraniční spolunocležníci. Vyzerali konečne ako plnohodnotné verzie seba samých, úplný

opak „low battery“ z predošlého večera. Plnohodnotný a zdravý spánok naozaj dokáže zázraky. Keďže všetko bolo zjedené, všetko bolo vypité a na ďalšie zotrvávanie nebol dôvod, pokonali sme sa s chatárom, zbalili o polovicu ľahšie batôžky a vyrazili na spiaťtočnú cestu. Dostali sme i jednu veľmi užitočnú radu – Kozí chrbát sa dá elegantne obísť. Nebolo nám treba dvakrát hovoriť. Naspät' k Hiadel'skému cestu a zmrznutým lešom na Prostredný grúň. K autu sme dorazili v skupinkách, niektorí už trochu viac premrznutí a ubolení, ako je zdravé, ale všetci po svojich, a hlavne v identickom počte, ako sme vyrazili deň predtým. Zaslúženou odmenou bola už len fantastická pizza v Lubietovej a jednohlasné utvrdenie sa, že ešte pred vypuknutím jari oprášime boty, palice i kondičku na rovnako skvelej prespávačke, ako bola tá v Útulni pod Kečkou :-).

Martin Tužinský
Foto: archív autora

Magdalena Anna **Jančurová**

POKLADY

Výstava šperkov na **hrade Ľupča**

Od **4. apríla** do **1. júna 2025**

ŽELEZIARNE
PODBREZOVÁ

HRAD
ĽUPČA

JANCURŮVA

Srdce na dlani

SLOVENSKÁ LUPČA - Srdce na dlani je ocenenie výnimočných dobrovoľníkov a dobrovoľníčok, jednotlivcov, kolektívov a rodín za ich dobrovoľné aktivity, uskutočňované v prospech iných v rôznych oblastiach spoločenského života, rozvoja komunity, ochrany životného prostredia, zdravia, kultúry, umenia, výchovy, vzdelávania, športu, ľudských práv, ktoré sú vykonávané bez nároku na finančnú odmenu.

Sme radi, že sme sa mohli zúčastniť na slávnostnom odovzdávaní ocenení Srdce na dlani 2024 za Banskobystrický kraj, ktoré sa uskutočnilo 4. decembra 2024 v spoločenskej dvorane Palace Kúpeľov Sliač.

Nominovaní v kategórii „dobrovoľnícka rodina/skupina“

Rodičovská rada pri Základnej škole Sama Cambela zo Sloven-

skej Lupče, ktorej členovia už od roku 2004 nezištne pomáhajú pri rôznych aktivitách a podujatiach školy, ako napríklad vianočné trhy, MDD, Mikuláš, Deň učiteľov, Rodičovský ples a ďalšie, bola nominovaná v kategórii „dobrovoľnícka rodina/skupina“. Rada tento rok funguje v zložení Vladimíra Zimová, Jozef Polievka, Matej Jakuš, Janka Sokolová, Zuzana Szabová, Zuzana Bobáková, Jaroslava Krippnerová, Milan Karlík, Marianna Šefčíková, Anna Kremničianová, Jaromír Dubšík, Božena Lišková, Miroslav Holécy, Stanislava Kuracinová, Petra Stanková, Jozef Bartko Vyšný, Katarína Šikulová a predsedníčka Zuzana Červenáková. Ohrom-

ne nás teší, že niekto ocenil našu prácu, ktorú radi a zo srdca robíme už niekoľko rokov.

(zč)
Foto: archív (rr)

Pod'akovanie

Dňa 26. augusta 2024 sme spoločne odprevadili do večnosti Pavla Masného.

Chceme sa úprimne poďakovať pánovi dekanovi Petrovi Ivaničovi, farskému spoločenstvu, našim rodinám, priateľom a známym za pomoc, prejavy sústrasti a kvetinové dary. S láskou manželka Marta s rodinou.

ZÁKLADNÁ UMELECKÁ ŠKOLA V SLOVENSKEJ LUPČI

VÁS POZÝVA

NA VERNISÁŽ VÝSTAVY OBRAZOV

ĽUBICA KOLLOVÁ
TEXTILNÁ TVORBA

10. MARCA 2025 v ZUŠ o 17,00 HOD.

VÝSTAVA BUDE SPRÍSTUPNENÁ DO 10.4. 2025

Opustili nás

Za uplynulé mesiace sme sa rozlúčili s týmito obyvateľmi Slovenskej Lupče:

Anna Lakomčíková vo veku 87 rokov
MUDr. Zdenka Javorčíková vo veku 90 rokov
Mária Holéczyová vo veku 74 rokov
Erika Goralová vo veku 65 rokov
Jozef Hladlovský vo veku 85 rokov
Mgr. Júlia Belíková vo veku 82 rokov
Július Kliment vo veku 82 rokov
Ing. Pavel Králik vo veku 78 rokov
Peter Prandl vo veku 79 rokov
Veronika Ertlová vo veku 69 rokov

„Kto žije v srdciach svojich milých, nie je mŕtvý, je len vzdialený...“
Úprimnú sústrasť

Vitajte drobčekomia

SLOVENSKÁ LUPČA – Uplynulé mesiace priniesli do života našej obce aj roztomilé potešenie v podobe narodených bábätiok.

Rady obyvateľov Slovenskej Lupče sa ich príchodom rozrástli o šesť novorodencov. Z toho boli štyria chlapčekomia a dve dievčatká. Vitajte, drobčekomia, prajeme vám, aby ste boli medzi nami šťastní a spokojní.

(ela)

Príjemná atmosféra otvára tohtoročnú sériu podujatí

SLOVENSKÁ LUPČA – Ako je už dobrým zvykom, prvé tohtoročné väčšie verejné podujatia, ktoré pre obyvateľov organizuje obec Slovenská Lupča, máme za sebou. Rok 2025 otvára Novoročným prípitkom starosta obce Roland Lamper a pod sezónu zábavy sa podpísala v réžii kultúry Fašiangová zabijačka.

Kým stretnutie na Nový rok bolo v znamení omrznutých nosov, ale o to srdečnejších prianí, a samozrejme prípitkov, počas Fašiangovej zabijačky sa na plác

pred Miestnym kultúrnym strediskom oprelo slniečko a podpísalo sa pod naozaj príjemnú atmosféru. Aj preto obecna zabijačka dopadla naozaj na výbornú.

Čo nás všetko čaká?

Počasiе bolo skutočne na túto februárovú dobu skvelé, a preto si mohol každý návštevník v príjem-

nej fašiangovej atmosfére vychutnať tak zabijačkové špeciality zo Salaša Zbojská, ako aj tanec a tóny ľudovej hudby v podaní DFS Dratvárik, hostí z Folklórneho súboru

Vysoká z Podkoníc, ako aj Jozefa Maka. Celý deň podujatie hudobne sprevádzala aj Ľudová hudba Liberta. Ďakujeme všetkým za pomoc a prípravu podujatia a ešte dodávame, že v apríli nás čaká krásna obecna akcia Urobme si nátiery, ale aj mimoriadne prosepešná akcia pri Čistenie Hôrky, v máji ďalšie divadlo Chlpský raj a posledný májový deň deti oslávia MDD spolu s deťmi obcí mikroregiónu Pod Panským dielom. A vďaka liturgickému kalendáru nám tentoraz Turíce vychádzajú na príjemný teplý júnový termín. Takže sa 7. júna môžeme spolu tešiť na najväčšie podujatie obce - Turičný jarmok.

Erika Lamperová
Foto: autor a archív (rl)

Skončil tretí v Slovenskom pohári a dvadsiaty ôsmy na Majstrovstvách sveta

SLOVENSKÁ LUPČA – Junior-ský cyklokros Slovenska mal aj počas uplynulej sezóny vo svojom tíme viacero šikovných chlapcov a jeden z týchto žeravých uhlíkov pochádza práve zo Slovenskej Lupče. Náš talent Peter Šoltés zbiera spolu Jakubom Benčom, Michalom Šichtom a Tobiasom Hajkovským počas uplynulého roka cenné skúsenosti na rôznych svetových pohároch, aby sa v nedeľu 2. februára sa vo francúzskom Liévine v náročných podmienkach postavili na štart Majstrovstiev sveta v cyklokrose.

Cyklokros je jedna z cyklistických disciplín. Preteky sa zvyčajne konajú na jeseň a v zime, pričom sezóna medzinárodných pretekov Svetového pohára trvá od septembra do januára a preteky sa konajú na okruhoch s dĺžkou asi 2,5 až 3,5 kilometra. Na okruhu bývajú úseky s rôznym povrchom - trávou, hlinou, kockami, prekážkami a strmými stúpaniami, kde pretekári musia zoskakať z bicykla a bicykel prenásť. Preteky zvyčajne trvajú 30 minút až hodinu a celková dĺžka závisí na podmienkach. Oblasti, kde sa tento šport najviac vyskytuje, zodpovedajú štátom s tradíciou cestnej cyklistiky - Belgicko, najmä Flámsko, Holandsko a Česko.

Tretí v Slovenskom pohári

Pre zaujímavosť uvedieme, že cyklokrosové bicykle sa na jednej strane podobajú cestným - sú ľahké, majú úzke ráfiky a plášte a zahnuté riadidlá. Na strane druhej sa ich niektoré prvky sa však viac podobajú horským bicyklom: profilované plášte na zabránenie šmyku na klzkom povrchu

a brzdy upevnené na vidliciach rámu, čo zabraňuje hromadeniu blata. Pretekári môžu v priebehu preteku bicykle meniť. V ťažkých podmienkach je preto bežné, že mechanici pri pretekoch čistia, opravujú alebo premazávajú bicykle, ktoré potom pretekári poskytnú pri prejazde okolo svojho stanoviska. Peter Šoltés svojimi výkonmi v uplynulom roku naozaj presvedčil a na Majstrovstvách SR vo svojej kategórii skončil na krásnom 3. mieste a vo finále Slovenského pohára v CX obsadil 4. miesto. Celkovo sa Šoltés umiestnil medzi juniormi v Slovenskom pohári v sezóne 2024 na 3. mieste.

Svetový pohár a Majstrovstvá sveta

Sezóna cyklokrosu ale pokračovala v zahraničí, kde mali mladí jazdci za cieľ potvrdiť silu slovenskej juniorskej cyklokrosovej základne v rámci Svetového pohára. Na jeho náročných decembrových tratiach v holandskom Hulste a belgickom Zonhovene predviedli naši juniorskí repre-

zentanti skvelé výkony, pričom Peťo v Holandsku skončil na štyridsiatom mieste a v Belgicku sa prebojoval na tridsiatu štvrtú priečku. Šťastie mu však prišlo pred pár týždňami, a to práve na juniorských Majstrovstvách sveta, ktoré sa konali vo francúzskom Liévine. Svoj cyklokrosový pretekársky talent tu predviedol v šialenom závere, kde sa z 34. priečky prebojoval na 28. miesto s mankom 3:12 minúty na víťaza taliana Mattiu Agostinacchia, ktorý sa stal majstrom sveta v cyklokrose za rok 2025 v kategórii juniorov. Na šampionáte triumfoval s náskokom 12 sekúnd pred domácim Sorenom Bruyereom Jourardom. Tretí finišoval opäť talian Filippo Grigolini.

Spracovala: Erika Lamperová
Foto: archív scz a (pš)

Zlato v kixboxe v kategórii kicklight

SLOVENSKÁ LUPČA/BYTČA – Šport v Slovenskej Lupči má rôznorodé podoby a treba právom povedať, že úspechy znú naši športovci na viacerých „frontoch“. Výnimkou nie je ani kickbox. Práve v tomto pomerne mladom športe, alebo presnejšie bojovom umení, ktoré kombinuje údery rúk a nôh, si koncom uplynulého roka odniesol zo série zápasov zlato Anton Debnárík.

Podujatie sa konalo koncom novembra v mestskej hale v Bytči. Išlo o 4. kolo Openligy v kickboxe. Toto športové podujatie organizuje Slovenský zväz kickboxu. Športovci bojujú v rôznych kate-

góriách na tatami alebo v ringu. Akcie sa zúčastnilo 222 pretekárov z 26 klubov. Naším železkom v ohni bol Anton Debnárík, ktorý svoj debut zahájil na tatami v ka-

tegorii kicklight. Svojich súperov jednoznačne zdolal a domov do Lupče si doniesol zlatú medailu. Tóno sa na svoje ďalšie zápasy pripravuje v klube Konsky box academy v Banskej Bystrici pod vedením profesionálneho trénera Vlada Konského, ktorý v minulosti dosiahol v kickboxe a Muay Thai tie najvyššie športové méty.

Plne kontaktný šport

Pre zaujímavosť uvedieme, že kickbox ako plne kontaktný šport vznikol na prelome 60. a 70. rokov. Práve v tom čase bol v Amerike obrovský boom bojových športov. Spočiatku sa kickbox veľmi podoba-

bal karate, a to vďaka prevzatým pravidlám. Od 70. rokov sa však začal tento šport meniť. Zmenilo sa oblečenie a vyvinul sa aj samotný boj. Z počiatočných kopov z karate sa prešlo skôr na boxerské techniky. V dnešnej dobe existuje mnoho bojových umení, ktoré sa označujú ako kickbox. Ide o japonský, americký, indický, barmaský alebo francúzsky. Termín je tak mnohovýznamový a každý prívlastok so sebou nesie trochu rozdielne pravidlá. K prvej zlatej medaile Tónovi gratulujeme a veríme, že už čoskoro k nej pribudnú cenné kovy z ďalších súťaží.

Erika Lamperová
Foto: archív (td)